บทที่ 4

การสอบเทียบเครื่องตรวจสอบ เครื่องมือวัด และเครื่องทดสอบ

การผลิตภายในโรงงานอุตสาหกรรมมีความจำเป็นที่จะต้องนำชิ้นส่วนที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมอื่นทั้งภายในหรือนอกประเทศมาประกอบเข้าด้วยกัน ดังนั้นความแม่นยำของเครื่องมือวัดที่ใช้วัดชิ้นส่วนนั้นจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการยืนยันความเป็นไปตามข้อกำหนดของชิ้นส่วนหรือผลิตภัณฑ์ และการที่จะสามารถยืนยันได้ว่าเครื่องมือวัดที่ใช้นั้นมีความแม่นยำและเที่ยงตรงเพียงพอจึงจำเป็นที่จะต้องมีกิจกรรมการสอบเทียบเครื่องมือวัดและการยอมรับซึ่งกันและกันในผลการสอบเทียบระหว่างประเทศทำให้ช่วยกำจัดการกีดกันทางการค้า มาตรฐานอุตสาหกรรม มอก.13000 :2537 ได้ให้คำนิยาม การสอบเทียบไว้ดังนี้

*การสอบเทียบ(calibration) หมายถึง **ชุดของการดำเนินการทางมาตรวิทยา เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าชี้บอกโดยเครื่องวัดหรือระบบการวัด หรือค่าที่แสดงโดยเครื่องวัดที่เป็นวัสดุกับค่าสมนัยที่รู้ของปริมาณที่วัดภายใต้ภาวะที่บ่งไว้***

*หมายเหตุ 1. **ผลการสอบเทียบทำให้สามารถประเมินค่าผิดพลาดของการชี้บอก ของเครื่องวัด ระบบการวัด หรือเครื่องวัดที่เป็นวัสดุ หรือการกำหนดค่าทำเครื่องหมายบนสเกล ณ ที่ใดที่หนึ่ง***

2. การสอบเทียบอาจหาสมบัติทางมาตรวิทยาอื่นๆได้ด้วย

*3. **ผลการสอบเทียบอาจบันทึกในเอกสาร บางครั้งเรียกว่า ใบรับรองการสอบเทียบ(calibration certificate) หรือ รายงานการสอบเทียบ(calibration report)***

*4. **ผลการสอบเทียบบางครั้งแสดงด้วยตัวประกอบการสอบเทียบ หรือ ชุดของตัวประกอบการสอบเทียบในรูปเส้นสอบเทียบ***

ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับการสอบเทียบเครื่องมือวัดในการศึกษาและวิจัยนี้มีแนวทางการปฏิบัติงานตามหัวข้อ 4.1-4.10 สำหรับข้อกำหนดเฉพาะและวิธีการสอบเทียบเครื่องมือวัดจะอยู่ในหัวข้อ 4.11

4.1 เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิง (reference standard equipment)

ข้อควรปฏิบัติสำหรับห้องปฏิบัติการสอบเทียบในการใช้งานเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานสำหรับอ้างอิง (reference standard) คือ พยายามใช้งานเครื่องมือระดับนี้ให้น้อยที่สุด ดังนั้นในการปฏิบัติงานสอบเทียบเครื่องมือวัดทั่ว ๆ ไปจึง ควรใช้เครื่องมือมาตรฐานสำหรับทำงาน (working standard) ส่วนเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานสำหรับอ้างอิงจะใช้สำหรับ สอบเทียบเครื่องมือมาตรฐานสำหรับทำงาน หรือเครื่องมือวัดมาตรฐานที่ต้องการความแม่นยำสูง

หลักการที่สำคัญในการเลือกเครื่องมือวัดมาตรฐานที่นำมาใช้เป็นมาตรฐานอ้างอิงในการสอบเทียบ คือ ต้องเป็นเครื่องมือที่มีความละเอียดมากกว่าเครื่องมือที่ถูกสอบเทียบอย่างน้อย 4-10 เท่าสามารถสรุปการเลือกใช้เครื่องมือวัดมาตรฐานที่มีความละเอียดเหมาะสมกับการสอบเทียบได้ดังตารางที่ 4.1

จากการกำหนดระดับความสำคัญของเครื่องมือวัดในข้อ 3.2.2 เรื่องการกำหนดหมายเลขเรียกเครื่องมือวัด เครื่องมือมาตรฐานสำหรับอ้างอิง หรือ เครื่องมือมาตรฐานสำหรับทำงานและไม่สามารถสอบเทียบเองได้ จัดเป็น

เครื่องมือวัดระดับที่ 1 ใช้สำหรับสอบเทียบเครื่องมือวัดระดับที่ 2 ความเที่ยงตรงของเครื่องมือวัดระดับที่ 1 นี้ ต้องสามารถสอบย้อนไปยังมาตรฐานสูงสุดระดับชาติหรือนานาชาติตามข้อ 4.2

ตารางที่ 4.1 ความละเอียดของเครื่องมือวัดมาตรฐานเทียบกับเครื่องมือที่ถูกสอบเทียบ

ความละเอียดของเครื่องมือวัดที่ถูกสอบเทียบ	ความละเอียดเครื่องมือวัดมาตรฐานเทียบกับเครื่องมือวัดที่ถูกสอบเทียบ	
	ร้อยละ 25	ร้อยละ 10
0.001 มม.	0.00025 มม.	0.0001 มม.
0.002 มม.	0.00050 มม.	0.0002 มม.
0.005 มม.	0.00125 มม.	0.0005 มม.
0.01 มม.	0.0025 มม.	0.001 มม.
0.02 มม.	0.0050 มม.	0.002 มม.
0.05 มม.	0.0125 มม.	0.005 มม.

4.2 ความสอบกลับได้ (traceability)

ความสอบกลับได้ หมายถึง คุณสมบัติของผลการวัด ที่สามารถหาความสัมพันธ์กับมาตรฐานที่เหมาะสม ซึ่งโดยทั่วไปได้แก่ มาตรฐานระหว่างประเทศหรือมาตรฐานแห่งชาติ โดยเปรียบเทียบกันอย่างต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ *(มอก.1300 :2537)* สามารถแสดงความสอบกลับได้ของระบบการควบคุมเครื่องตรวจสอบ เครื่องมือวัด และเครื่องทดสอบของโรงงานตัวอย่างได้ดังภาพประกอบที่ 4.1

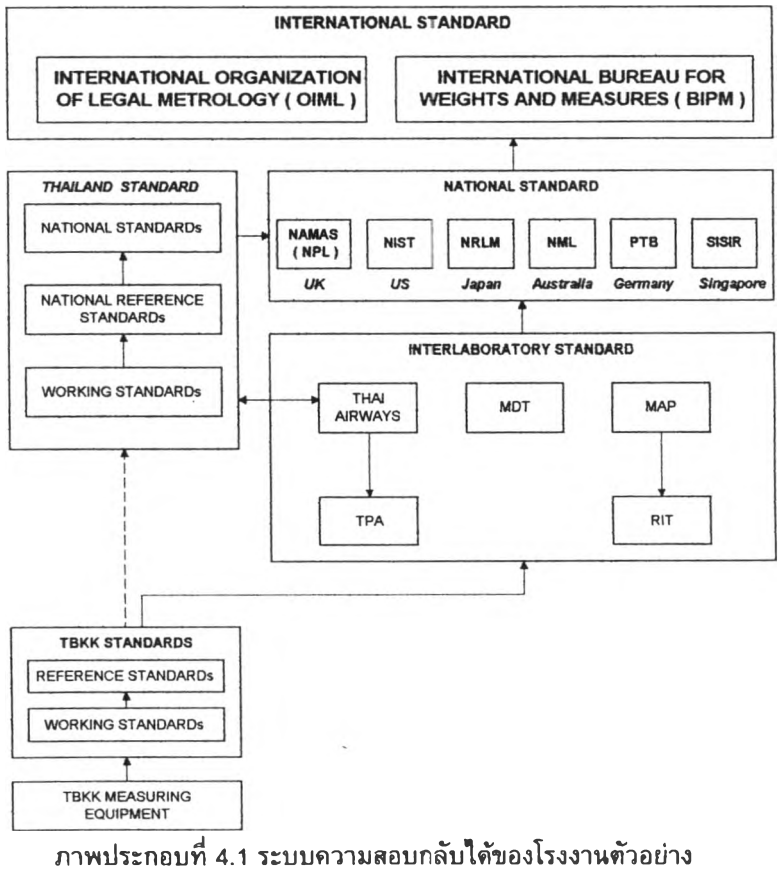

ภาพประกอบที่ 4.1 ระบบความสอบกลับได้ของโรงงานตัวอย่าง

สามารถแสดงความสอบกลับได้ของเครื่องมือวัดภายในโรงงานตัวอย่างไปยังมาตรฐานแห่งชาติหรือมาตรฐานระหว่างประเทศผ่านทางสถาบันที่ได้รับการอนุมัติให้ทำการสอบเทียบตามหัวข้อ 4.3 โดยการสอบเทียบด้วยเครื่องมือวัดมาตรฐานได้ดังภาพประกอบที่ 4.2 และ 4.3

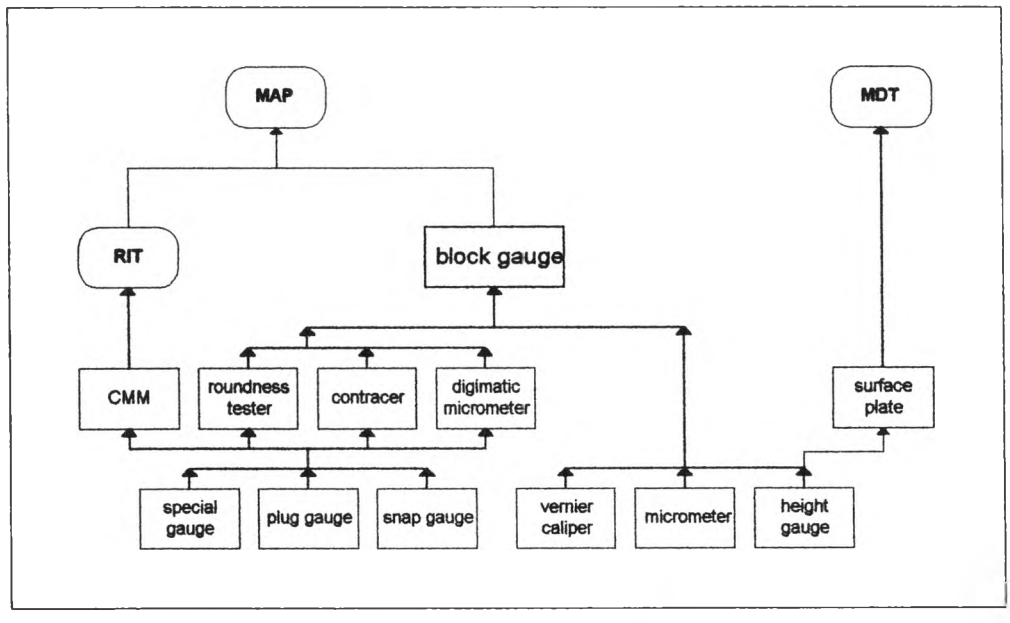

ภาพประกอบที่ 4.2 ความสอบกลับได้ของเครื่องมือวัดภายในโรงงานตัวอย่าง

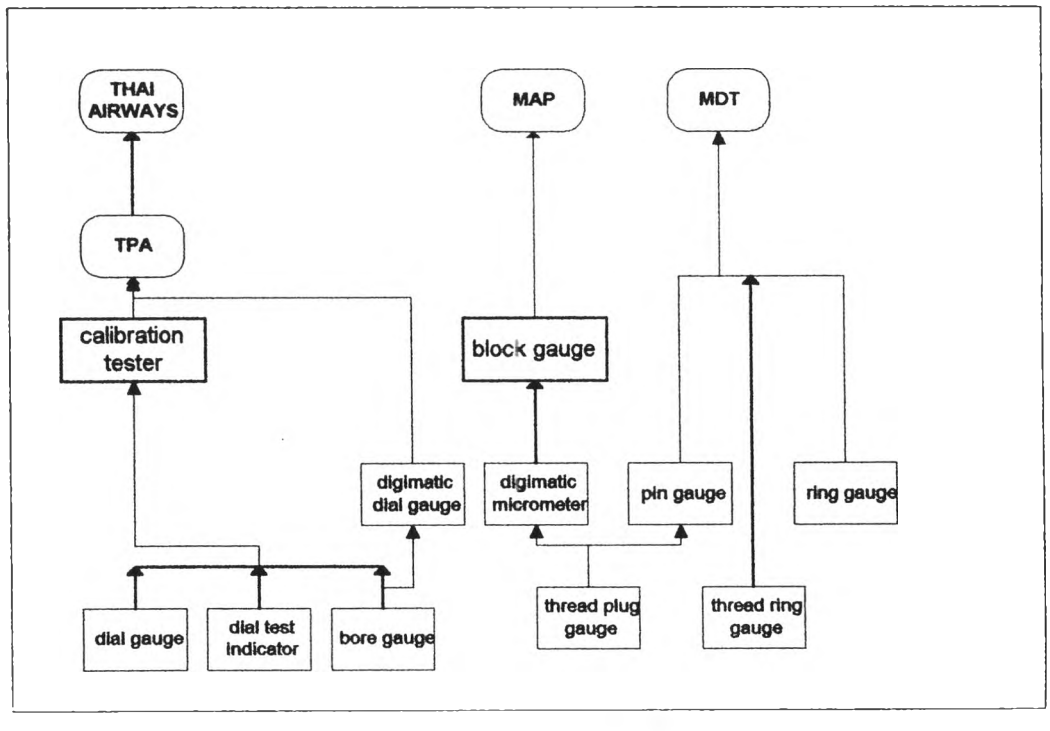

ภาพประกอบที่ 4.3 ความสอบกลับได้ของเครื่องมือวัดภายในโรงงานตัวอย่าง

4.3 บริษัทหรือสถาบันที่ได้รับการอนุมัติให้ทำการสอบเทียบ (Approved Calibration Suppliers)

ความจำเป็นของการนำชิ้นส่วนที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมต่างกันทั้งภายในและนอกประเทศมาประกอบเข้าด้วยกันทำให้การตรวจสอบความเป็นไปตามข้อกำหนดในด้านขนาดของชิ้นส่วนเป็นกิจกรรมที่สำคัญ กล่าวคือ วิธีการและอุปกรณ์เครื่องมือวัดที่ใช้ในการตรวจสอบต้องเป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับระหว่างกัน การสอบเทียบเป็นปัจจัยสำคัญที่ยืนยันความเที่ยงตรงของเครื่องมือวัด และเครื่องมือวัดมาตรฐานที่ใช้ในการสอบเทียบก็เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความน่าเชื่อถือให้กับการสอบเทียบ ด้วยเหตุนี้องค์กรหรือหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ในการให้บริการการสอบเทียบจึงควรปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับระหว่างประเทศสำหรับระบบการปฏิบัติงานของห้องปฏิบัติการ คือ ISO/IEC GUIDE25 และองค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการให้การรับรองความสามารถของห้องปฏิบัติการต้องปฏิบัติงานสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ คือ ISO/IEC GUIDE58 สามารถแสดงมาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการรับรองความสามารถของระบบการสอบเทียบ ได้ดังภาพประกอบที่ 4.4

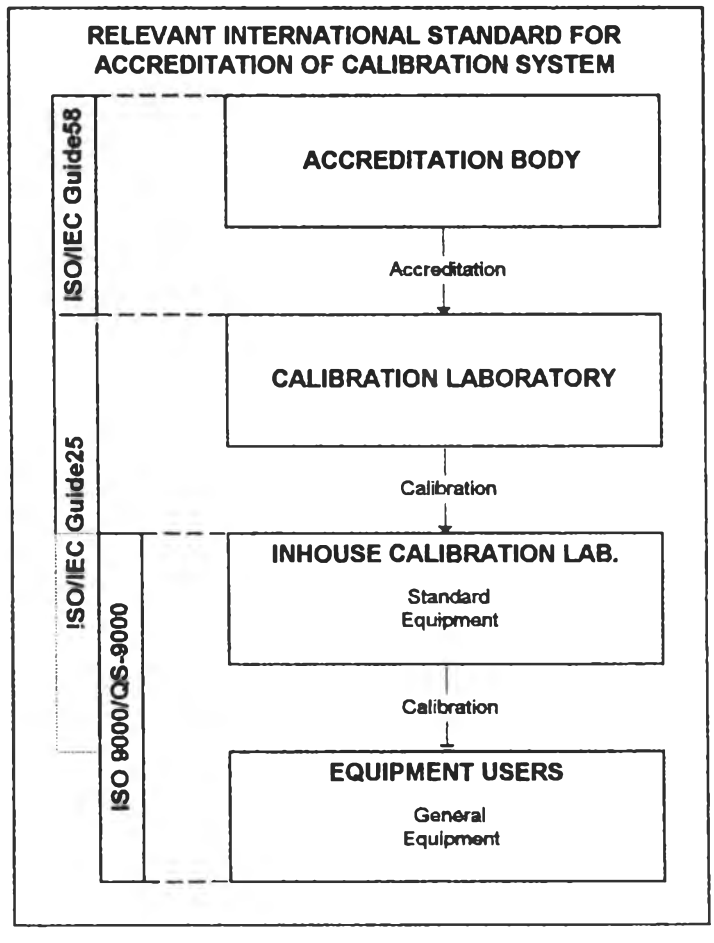

ภาพประกอบที่ 4.4 มาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการรับรองความสามารถของระบบการสอบเทียบ

ในปัจจุบันนี้สำหรับห้องปฏิบัติการสอบเทียบในประเทศไทยที่มีวัตถุประสงค์ในการให้บริการการสอบเทียบแก่บริษัทหรือหน่วยงานภายนอกที่ได้รับการรับรองความสามารถตามมาตรฐาน ISO/IEC GUIDE25 ได้แก่ ศูนย์ทดสอบและมาตรวิทยา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม และ บริษัท การบินไทย (มหาชน) จำกัด โดยที่สถาบันมาตรฐานอุตสาหกรรม เป็นองค์กรที่ให้การรับรองในนามโดยใช้ผู้ตรวจประเมินจาก National Measurement Accreditation Service (NAMAS) ของอังกฤษ

เนื่องจากในปัจจุบันห้องปฏิบัติการสอบเทียบส่วนใหญ่ในประเทศไทยอยู่ในระหว่างการดำเนินงานให้ได้รับการรับรองตามมาตรฐานนี้ ดังนั้นการอนุมัติรายการบริษัทหรือสถาบันที่ทำการสอบเทียบจะพิจารณาจากความสอบกลับได้ (traceability) ไปยังมาตรฐานสูงสุดระดับชาติหรือระหว่างประเทศตามข้อ 4.2 และพิจารณาจากความน่าเชื่อถือของการออกใบรับรองการสอบเทียบ (calibration certificate) สามารถสรุปรายการบริษัทหรือสถาบันที่ได้รับอนุมัติให้ทำการสอบเทียบและความสามารถในการสอบเทียบเครื่องมือวัดที่สอดคล้องกับการศึกษาและวิจัยนี้ได้ดังตารางที่ 4.2

4.3.1 ศูนย์ทดสอบและมาตรวิทยา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กระทรวง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

ศูนย์ทดสอบและมาตรวิทยามีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายในการเก็บรักษาและจัดให้มีมาตรฐานการวัดแห่งชาติในด้านต่างๆ ให้บริการสอบเทียบมาตรฐานเครื่องมือวัดทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ให้บริการทดสอบและวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ และวัตถุดิบที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมและเพื่อการส่งออก โดยมีการปฏิบัติงานแยกประเภทตามห้องปฏิบัติการดังต่อไปนี้

- ห้องปฏิบัติการวิศวกรรมทางกล (Mechanical Engineering Laboratory)
- ห้องปฏิบัติการเทคโนโลยีแสงและอุณหภูมิ (Photometry and Temperature Technological Laboratory)
- ห้องปฏิบัติการไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Electrical and Electronics Laboratory)
- ห้องปฏิบัติการเคมีวิเคราะห์ (Chemical Analysis Laboratory)
- ห้องปฏิบัติการชีวเคมี (Biochemical Laboratory)

4.3.2 โครงการพัฒนาระบบมาตรวิทยา กรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

โครงการพัฒนาระบบมาตรวิทยาทำหน้าที่เก็บรักษามาตรฐานแห่งชาติของการวัดปริมาณด้านต่างๆ ซึ่งสอบเทียบอ้างอิงได้กับมาตรฐานระหว่างประเทศของห้องปฏิบัติการทางมาตรวิทยาชั้นนำ เช่น International Bureau of Weights and Measures (BIPM, ฝรั่งเศส) National Institute of Standards and Technology (NIST, สหรัฐอเมริกา) National Physical Laboratory (NPL , อังกฤษ) Physikalisch Technische Bundesanstalt (PTB , เยอรมัน) National Measurement Laboratory (NML ,ออสเตรเลีย) เป็นต้น เพื่อไว้ให้บริการสอบเทียบความถูกต้องของมาตรฐานและเครื่องมือวัด เครื่องทดสอบ ทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนามาตรฐานและเทคโนโลยีการวัด รวมถึงให้คำแนะนำเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัดให้กับหน่วยงานต่างๆทั้งในภาครัฐและเอกชน ฝึกอบรมด้านมาตรวิทยา และให้บริการข้อสนเทศทางมาตรวิทยาโดยมีการปฏิบัติงานแยกประเภทตามห้องปฏิบัติการดังต่อไปนี้

- ห้องปฏิบัติการความยาวและมิติ (Length and Dimension Laboratory)
- ห้องปฏิบัติการมวลและเชิงกล (Mass and Mechanical Laboratory)
- ห้องปฏิบัติการอุณหภูมิและแสง (Temperature and Photometry Laboratory)
- ห้องปฏิบัติการไฟฟ้าและความถี่ (Electricity and Frequency Laboratory)
- ห้องปฏิบัติการเสียงและการสั่นสะเทือน (Acoustics and Vibration Laboratory)
- ห้องปฏิบัติการวัสดุอ้างอิง (Reference Materials Laboratory)

4.3.3 บริษัท Mitutoyo Asia Pacific Pte.,Ltd.

บริษัท Mitutoyo Corporation เป็นบริษัทชั้นนำของประเทศญี่ปุ่นในการผลิตเครื่องมือวัดละเอียดทางด้านมิติ (dimensional) ทางกล (mechanical) และทางกายภาพ (physical) ซึ่งมีโรงงานผลิตและสาขาตัวแทนจำหน่ายอยู่ทั่วโลก สำหรับบริษัท Mitutoyo Asia Pacific ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยรับผิดชอบด้านการตลาดและการขายในภูมิภาคนี้ รวมถึงการให้บริการสนับสนุนทางด้านเทคนิคในการสอบเทียบ ซ่อมแซมและติดตั้งเครื่องมือวัด ให้การฝึกอบรมและสัมนาทางด้านมาตรวิทยาแก่ลูกค้า

โรงงานของบริษัท Mitutoyo ในประเทศญี่ปุ่นเก็บรักษามาตรฐานด้านความยาว (length standard) ซึ่งสามารถสอบเทียบอ้างอิงได้กับมาตรฐานแห่งชาติของประเทศญี่ปุ่น (National Research Laboratory of Metrology) สำหรับห้องปฏิบัติการสอบเทียบของบริษัท Mitutoyo ในประเทศต่างๆสามารถสอบเทียบอ้างอิงได้กับมาตรฐานแห่งชาติของประเทศนั้น เช่น มาตรฐานแห่งชาติของสิงคโปร์ (Singapore Institute of Standards and Industrial Research - SISIR) มาตรฐานแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Institute of Standards and Technology - NIST) มาตรฐานแห่งชาติของอังกฤษ (National Measurement Accreditation Service - NAMAS) หรือNational Physical Laboratory (NPL) มาตรฐานแห่งชาติของเยอรมัน (Physikalisch Technische Bundesanstalt - PTB)หรือ Deutscher Kalibrierdient (DKD) เป็นต้น

4.3.4 ศูนย์สอบเทียบเครื่องมือวัดอุตสาหกรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

ศูนย์สอบเทียบเครื่องมือวัดอุตสาหกรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) ให้บริการ สอบเทียบ ปรับเทียบ เครื่องมือวัดและเครื่องควบคุมที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงให้เช่าเครื่องมือวัดและห้องสอบเทียบ เผยแพร่ความรู้ทางด้านมาตรวิทยาและให้คำแนะนำในด้าน เครื่องมือวัดแก่โรง งานอุตสาหกรรม

เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิงสำหรับการสอบเทียบและปรับเทียบของ ศูนย์สอบเทียบเครื่องมือวัดอุตสาหกรรมจะเป็นของบริษัทผู้ผลิตที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับและมีใบรับรองที่สามารถสอบกลับไปยังมาตรฐานแห่งชาติของผู้ผลิตได้ และมีการตรวจสอบรักษาความเที่ยงตรงของเครื่องมือวัดมาตรฐานนี้เป็นประจำทุกปี สามารถแสดงความสอบกลับได้ในมาตรฐานความยาวของศูนย์สอบเทียบเครื่องมือวัดอุตสาหกรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)ได้ดังภาพประกอบที่ 4.5

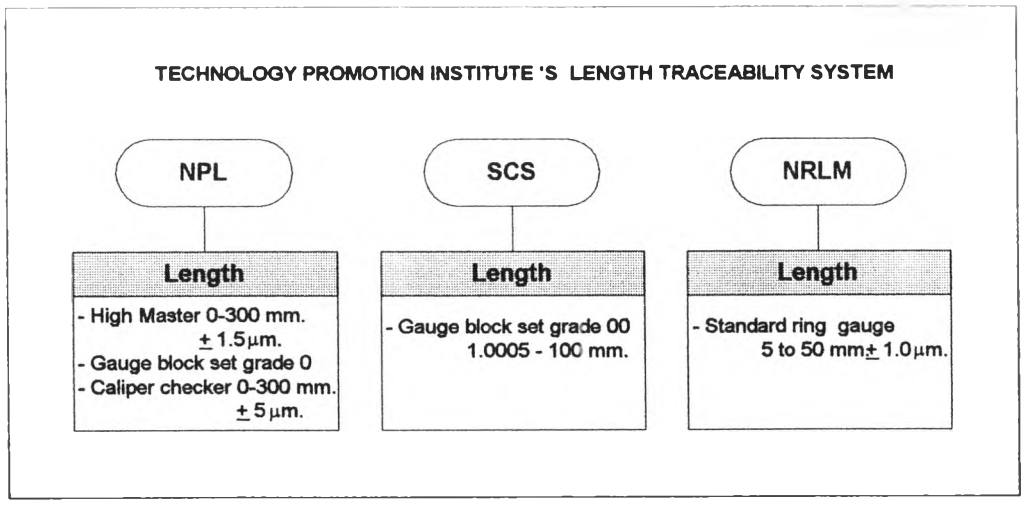

ภาพประกอบที่ 4.5 ความสอบกลับได้ในมาตรฐานความยาวของศูนย์สอบเทียบเครื่องมือวัดอุตสาหกรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

4.3.5 บริษัท Mingdeng Metrology Services (Thailand) Co.,Ltd.

บริษัท Mingdeng Metrology Services (Thailand) Co.,Ltd. ให้บริการสอบเทียบและปรับเทียบเครื่องมือวัดละเอียดทางด้านมิติ (dimensional) และทางกล (mechanical) โดยมีบริษัทแม่อยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิงสำหรับการสอบเทียบและปรับเทียบของบริษัท Mingdeng มีใบรับรองที่สามารถสอบกลับไปยังมาตรฐานแห่งชาติของสิงคโปร์ (Singapore Institute of Standards and Industrial Research - SISIR) มาตรฐานแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Institute of Standards and Technology - NIST) และมาตรฐานแห่งชาติของอังกฤษ (National Measurement Accreditation Service - NAMAS)

4.3.6 บริษัท Robotics Co.,Ltd.

บริษัท Robotics Co.,Ltd.เป็นบริษัทจัดจำหน่ายเครื่องวัด 3 มิติ (coordinate measuring machine) และให้บริการสอบเทียบและปรับเทียบแก่ลูกค้า โดยใช้เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิงสำหรับการ สอบเทียบและปรับเทียบที่สามารถสอบกลับไปยังมาตรฐานระหว่างประเทศผ่านทางบริษัท Mitutoyo Asia Pacific Pte.,Ltd.

ตารางที่ 4.2 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทหรือสถาบันที่ได้รับอนุมัติให้ทำการสอบเทียบ และความสามารถในการสอบเทียบเครื่องมือวัด

APPROVED CALIBRATION SUPPLIER	INSPECTION,MEASURING AND TEST EQUIPMENT								
	BLOCK GAUGE	CALIBRATION TESTER	DIAL GAUGE - 0.001 mm	CMM	PIN GAUGE	RING GAUGE	THREAD RING GAUGE	SURFACE PLATE	OTHERS
1. THE METROLOGY DEVELOPMENT PROGRAMME ; DEPARTMENT OF SCIENCE SERVICE ; MINISTRY OF SCIENCE , TECHNOLOGY AND ENVIRONMENT.	⊙								⊙
2. INDUSTRIAL METROLOGY & TESTING SERVICE CENTER ; THAILAND INSTITUTE OF SCIENTIFIC TECHNOLOGICAL RESEARCH (TISTR).	⊙								⊙
3. MITUTOYO ASIA PACIFIC PTE.,LTD. - MAP	●								
4. INDUSTRIAL INSTRUMENT CALIBRATION CENTER ; TECHNOLOGY PROMOTION ASSOCIATION (THAI - JAPAN). - TPI		●	●						⊙
5. MINGDENG METROLOGY SERVICES (THAILAND) CO.,LTD. - MDT					●	●	●	●	⊙
6. ROBOTICS CO.,LTD. - RIT				●					
	REMARK ● หมายถึง มีการติดต่อและใช้บริการแล้ว ⊙ หมายถึง มีการติดต่อ มีข้อมูล แต่ยังไม่ได้ใช้บริการ								

I 17938813

4.4 ค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ (Permissible Instrumental Error)

ในการสอบเทียบเครื่องมือวัดนั้น การตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธเครื่องมือวัดนั้นทำได้โดยพิจารณาจากค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่ได้จากการสอบเทียบ กล่าวคือ ค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดนั้น ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้จึงสามารถยอมรับในความสามารถของเครื่องมือวัดนั้นได้

4.4.1 หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้

หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้สำหรับ เครื่องมือวัดแต่ละชนิดจะพิจารณาจากข้อมูลอ้างอิงดังต่อไปนี้

- พิจารณาจากมาตรฐานอุตสาหกรรมที่ใช้อ้างอิงในกระบวนการสอบเทียบ เช่น Japanese Industrial Standard (JIS) , International Standard Organization (ISO)
- พิจารณาจากคู่มือหรือข้อกำหนดทางคุณลักษณะของเครื่องมือวัด ซึ่งจะมีการระบุค่าความแม่นยำ (accuracy) ของเครื่องมือวัดนั้น
- พิจารณาจากพิกัดความคลาดเคลื่อนของลักษณะชิ้นงานที่ต้องการใช้ เครื่องมือวัดนั้น เช่น ลักษณะชิ้นงานที่มีช่วงของพิกัดความคลาดเคลื่อน 0.025 มิลลิเมตร กำหนดให้ค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของช่วงของพิกัดความคลาดเคลื่อน ดังนั้นจะมีค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้เท่ากับ 0.0025 มิลลิเมตร
- พิจารณาจากค่าความละเอียดของเครื่องมือวัด โดยที่กำหนดให้ค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัด ที่สามารถยอมได้ไม่เกิน 1 หน่วยความละเอียดของเครื่องมือวัดนั้น

4.4.2 ค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดมาตรฐาน

สามารถสรุปค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดมาตรฐาน และลักษณะภายนอกที่พิจารณา ได้ดังตารางที่ 4.3 – 4.6

ตารางที่ 4.3 ค่าความผิดพลาดและลักษณะภายนอกที่พิจารณาของเกจบล็อค

เครื่องมือวัดมาตรฐาน : **เกจบล็อค**	มาตรฐานที่อ้างอิง : ISO/DIS 3650 -1996 JISB7506 – 1989
เกจบล็อคแบ่งตามขนาดกำหนด (nominal length)ได้เป็นเกจบล็อคขนาดบางและเกจบล็อคขนาดหนาโดยที่เกจบล็อคขนาดบางมีขนาดกำหนดน้อยกว่า 6 มิลลิเมตร และเกจบล็อคขนาดหนามีขนาด กำหนดมากกว่าหรือเท่ากับ 6 มิลลิเมตร	เกจบล็อคขนาดบาง 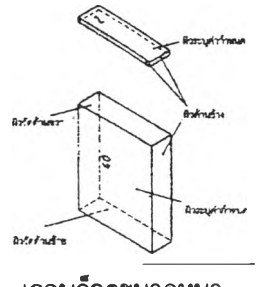 เกจบล็อคขนาดหนา

ตารางที่ 4.3 (ต่อ) ค่าความผิดพลาดและลักษณะภายนอกที่พิจารณาของเกจบล็อค

เกจบล็อค แบ่งตามระดับขั้น (grade) ได้ 4 ระดับ โดยที่ระดับ K หรือ 00 ใช้สำหรับสอบเทียบ

ISO – grade (เครื่องหมาย)	Grade K (K)	Grade 0 (0)	Grade 1 (-)	Grade 2 (=)
JIS – grade	Grade 00	Grade 0	Grade 1	Grade 2

ค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้และลักษณะภายนอกที่พิจารณา

- ความเบี่ยงเบนไปจากความราบ (deviation from flatness) คือ ระยะห่างที่สั้นที่สุดระหว่าง 2 ระนาบที่ขนานกันโดยที่จุด ทุกจุดบนผิวหน้าวัดอยู่ภายในระนาบนั้น ดังรูป

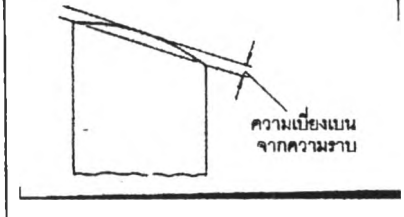

- ความเบี่ยงเบนไปจากความตั้งฉาก (deviation from perpendicularity)ของผิวด้านข้างโดยใช้ผิวหน้าวัดด้านหนึ่งเป็นจุดอ้างอิง

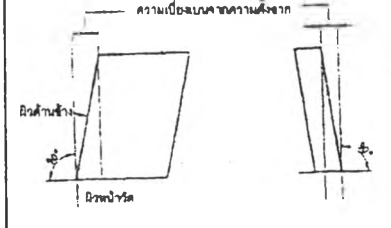

- ความยาวศูนย์กลาง (central length – l_c) ของเกจบล็อค คือ ความยาวของเกจบล็อคโดยวัดที่จุดกึ่งกลางของผิวหน้าวัดที่เป็นอิสระ เมื่อประกอบเกจบล็อคเข้ากับแผ่นช่วย

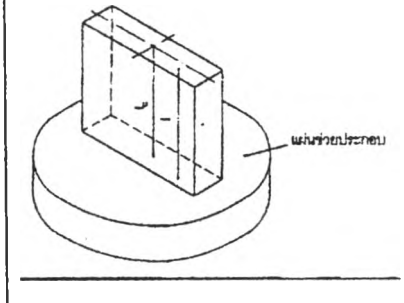

ตารางที่ 4.3 (ต่อ) ค่าความผิดพลาดและลักษณะภายนอกที่พิจารณาของเกจบล็อค

- ความเบี่ยงเบนไปจากขนาดกำหนด(norminal length - l_n) ที่จุดใดๆ(deviation of length at any point from norminal - t_e) - ความแปรปรวนของความยาว (length variation – V) คือ ความแตกต่างระหว่างความยาวที่มากที่สุด (l_{max}) และน้อยที่สุด (l_{min})	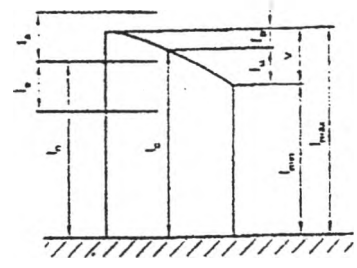
- ผิวหน้าวัดหรือบริเวณขอบของเกจบล็อคไม่เป็นรอยที่จะทำให้เกิดอุปสรรคต่อการรวมชิ้นเกจบล็อค	

ตารางที่ 4.4 ค่าความผิดพลาดที่สามารถยอมได้ของ Calibration Tester

เครื่องมือวัดมาตรฐาน : Calibration Tester	มาตรฐานที่อ้างอิง : JIS B 7504 – 1980 Micrometer Heads

ค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้

ช่วงการวัด (มม.)	ความราบของ ผิวหน้าวัด (ไมโครเมตร - μm)	ค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ (ไมโครเมตร - μm)
0-25	0.6	± 2

ตารางที่ 4.5 ค่าความผิดพลาดที่สามารถยอมได้ของ Dial Gauges

เครื่องมือวัดมาตรฐาน : Dial Gauge ความละเอียด 0.001 มิลลิเมตร	มาตรฐานที่อ้างอิง : JIS B 7509 – 1974

ค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ที่พิจารณา

ช่วงการวัด (มม.)	Accuracy of wide measuring range (ไมโครเมตร)	Accuracy of narrow measuring range (ไมโครเมตร)	Retrace error (ไมโครเมตร)	Accuracy of repeat (ไมโครเมตร)
0-1	3	2	2	0.3
0-2	5	-		
0-5	8	-		

ตารางที่ 4.5 (ต่อ) ค่าความผิดพลาดที่สามารถยอมได้ของ Dial Gauges

- Accuracy of wide measuring range หมายถึง ค่าความแตกต่างระหว่างค่าความผิดพลาดที่มาก ที่สุด และ น้อยที่สุดในตลอดช่วงของการวัดไปข้างหน้า
- Accuracy of narrow measuring range หมายถึง ค่าความแตกต่างระหว่างค่าความผิดพลาด ที่มากที่สุดและน้อยที่สุดในตลอดช่วงของการวัดไปข้างหน้าและย้อนกลับ ในช่วง 0-0.2 มิลลิเมตรแรก
- Retrace error ค่าความแตกต่างที่มากที่สุดระหว่างค่าวัดเดียวกันในช่วงการวัดไปข้างหน้า และช่วงการวัดย้อนกลับ
- Accuracy of repeat ค่าความแตกต่างที่มากที่สุดเมื่อทำการวัดในสภาวะที่เมื่อวางไดอัลเกจให้ ผิวหน้าวัดสัมผัสกับ surface plate แล้วทดลองกดspindle เข้าออกซ้ำๆ

ตารางที่ 4.6 ค่าความผิดพลาดที่สามารถยอมได้ของ Surface plate

เครื่องมือวัดมาตรฐาน : Surface Plate (Granite)	มาตรฐานที่อ้างอิง : ISO 8512-2 1990 JIS B 7513 – 1978

Surface plate แบ่งตามระดับชั้น (grade) ได้ 4 ระดับ คือ 0 ,1,2 และ 3 โดยมีพิกัดความ คลาดเคลื่อนของค่าความราบ(flatness tolerance) มากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากขนาดของ surface plate ที่ใช้ในโรงงานไม่ได้มีขนาดตามมาตรฐาน ดังนั้นจะคำนวณค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถ ยอมได้โดยใช้สูตรดังนี้

$$T = c_1 l + c_2$$

โดยที่ t คือ พิกัดความคลาดเคลื่อนของค่าความราบ

l คือ ค่ากำหนดของความยาวเส้นแทยวมุม โดยปัดทศนิยมขึ้นเป็นหลักร้อย

c_1 , c_2 คือ ค่าคงที่สำหรับระดับของ surface plate ในที่นี้ surface plate ระดับ 1 มีค่าคง

ที่ $c_1 = 0.006$ และ $c_2 = 5$

ขนาด (มม.)	l (มม.)	ค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ (ไมโครเมตร - μm)
750 x 500	1000	≤ 11

4.5 ช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบ (Calibration Interval)

เมื่อเริ่มทำการสอบเทียบตามแนวทางที่พัฒนาขึ้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้กำหนดช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบครั้งต่อไปโดยพิจารณาจากข้อมูลต่างๆดังนี้

- พิจารณาจากคู่มือการใช้งานของบริษัทผู้ผลิตเครื่องมือวัด
- พิจารณาจากอัตราการใช้งาน
- พิจารณาจากสภาวะแวดล้อมที่มีอิทธิพลในการใช้งาน เช่น อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ และความสั่นสะเทือน
- พิจารณาจากประวัติการสอบเทียบ
- พิจารณาจากเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง

การกำหนดช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบและวิธีการปรับช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบที่พัฒนาขึ้นนี้ใช้เฉพาะกับโรงงานตัวอย่างเนื่องจากขึ้นอยู่กับความถี่และสภาวะแวดล้อมในการใช้งาน

4.5.1 ช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบของเครื่องมือวัดมาตรฐาน

เมื่อพิจารณาจากอัตราการใช้งาน เครื่องมือวัดมาตรฐานที่ไม่สามารถสอบเทียบได้เองมีอัตราการใช้งานไม่สูงมาก เนื่องจากใช้แต่เฉพาะในการปฏิบัติงานสอบเทียบ และถูกใช้งานและเก็บรักษาในสภาวะแวดล้อมที่มีการควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในเครื่องมือวัดเป็นอย่างดี แต่เมื่อพิจารณาในด้านความแม่นยำและความเที่ยงตรงที่ต้องการของเครื่องมือวัด เนื่องจากต้องนำไปใช้อ้างอิงในการสอบเทียบเครื่องมือวัดที่ใช้งานในโรงงานเป็นจำนวนมากจึงกำหนดช่วงระยะเวลาสำหรับ สอบเทียบของเครื่องมือวัดมาตรฐาน ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบของเครื่องมือวัดมาตรฐาน

เครื่องมือวัดมาตรฐาน	ช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบ
Gauge Block (Class00,0,1,2)	1 ครั้ง / ปี
Calibration Tester	1 ครั้ง / ปี
Dial Gauge (resolution 0.001mm.)	1 ครั้ง / ปี
Pin Gauge / Wire unit	2 ปี / ครั้ง
Surface Plate	1 ครั้ง / ปี

4.5.2 ช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบของเครื่องมือวัดที่ใช้งาน

เครื่องมือวัดที่ใช้งานในโรงงานแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นของบริษัทผู้ผลิต คือ บริษัท มิตตูโตโย จำกัด (Mitutoyo Co.,Ltd.) ซึ่งมีคู่มือสำหรับการกำหนดช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบ ดังนั้นจึงได้นำมาเป็นแนวทางในการกำหนดช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบ เนื่องจากมี เครื่องมือวัดจำนวนมากอยู่ภายในโรงงานตัวอย่าง เพื่อที่จะลดระยะเวลาที่ใช้ในการสอบเทียบเครื่องมือวัดทั้งหมด ทำให้สามารถสอบเทียบเครื่องมือวัดทั้งหมดได้ภายในระยะเวลาสั้น และลดค่าใช้จ่ายในการ สอบเทียบ ดังนั้นจึงเลือกช่วงระยะเวลาสอบเทียบที่ยาวที่สุด ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบของเครื่องมือวัดที่ใช้งาน

เครื่องมือวัด	ช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบ
Coordinate Measuring Machine	1 ครั้ง / ปี
Calipers (vernier,dial)	1 ครั้ง / ปี
Height gauge (vernier,dial)	1 ครั้ง / ปี
Micrometer	1 ครั้ง / ปี
Dial gauge	1 ครั้ง / ปี
Dial test indicator	2 ครั้ง / ปี
Cylider / Bore gauge	1 ครั้ง / ปี
Plug gauge	1 ครั้ง / ปี
Snap gauge	1 ครั้ง / ปี
Thread plug gauge	1 ครั้ง / ปี
Thread ring gauge	1 ครั้ง / ปี
Ring gauge	1 ครั้ง / ปี
Special /Tailor made gauge	2 ปี / ครั้ง
Position gauge	2 ปี / ครั้ง

4.5.3 การปรับช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบ

การปรับช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบทำได้โดยการประเมินจากผลการสอบเทียบ เนื่องจากการกำหนดช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบในหัวข้อ 4.5.1 และ 4.5.2 เป็นการกำหนดขึ้นเพื่อใช้ งานภายในโรงงานตัวอย่างเป็นครั้งแรกโดยอ้างอิงจากข้อมูลสำหรับการใช้งานโดยทั่วไป ดังนั้นเพื่อให้ เหมาะสมกับลักษณะการใช้งานเครื่องมือวัดและสภาวะแวดล้อมโดยเฉพาะของโรงงานตัวอย่างจึงต้อง มีการปรับให้เหมาะสมโดยแบ่งได้ดังนี้

4.5.3.1 การปรับช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบของเครื่องมือวัดทุกรายการที่อยู่ในประเภทเครื่องมือวัดเดียวกัน โดยการปรับนี้มีสมมุติฐานว่า ลักษณะการใช้งานเครื่องมือวัดและสภาวะแวดล้อมโดยเฉพาะของโรงงานตัวอย่าง สามารถรักษาความแม่นยำของเครื่องมือวัดได้ ภายในช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบที่ปรับใหม่นั้น โดยเป็นการปรับขยายหรือปรับลดช่วงระยะเวลาก็ได้

ในกรณีของการปรับขยายช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบจะทำก็ต่อเมื่อร้อยละ 95 ของเครื่องมือวัดที่อยู่ในประเภทเครื่องมือวัดเดียวกัน เมื่อนำมาสอบเทียบตามช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบ แล้วพบว่าผลการสอบเทียบอยู่ภายในพิกัดความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่ยอมได้ ตามที่ระบุไว้ในวิธีการปฏิบัติงานการสอบเทียบเครื่องมือวัดนั้นๆ สามารถขยายช่วงระยะเวลาในการสอบเทียบเพิ่มขึ้นครึ่งเท่าของช่วงระยะเวลาเริ่มต้น เช่น ช่วงระยะเวลาเริ่มต้นในการสอบเทียบ 1 ปี สามารถขยายช่วงระยะเวลาในการสอบเทียบเป็น 1 ปีครึ่ง ทั้งนี้การปรับขยายช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบจะทำเฉพาะกับเครื่องมือวัดที่ไม่มีชิ้นส่วนที่สึกหรอได้ง่ายเนื่องจากการใช้งานหรือเครื่องมือวัดที่ไม่มีชิ้นส่วนที่เสื่อมสภาพไปตามลักษณะการใช้และอายุการใช้งาน

ในกรณีของการปรับลดช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบ จะทำก็ต่อเมื่อร้อยละ 25 ของเครื่องมือวัดที่อยู่ในประเภทเครื่องมือวัดเดียวกัน เมื่อนำมาสอบเทียบตามช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบ แล้วพบว่าผลการสอบเทียบอยู่นอกพิกัดความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่ยอมได้ ทั้งนี้ให้รวมจำนวนของเครื่องมือวัดที่ถูกร้องขอให้ทำการสอบเทียบเนื่องจากเมื่อใช้งานในสภาวะปกติแล้วเกิดความไม่มั่นใจในความแม่นยำของเครื่องมือวัดนั้น การปรับลดให้ ลดช่วงระยะเวลาในการสอบเทียบลงครึ่งเท่าของช่วงระยะเวลาเริ่มต้น เช่น ช่วงระยะเวลาเริ่มต้นในการสอบเทียบ 1 ปี ลดลงเป็นครึ่งปี

4.5.3.2 การปรับช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบของเครื่องมือวัดเฉพาะรายการ โดยการปรับนี้ มีสมมุติฐานว่า เครื่องมือวัดแต่ละรายการที่มีการสึกหรอของชิ้นส่วนบางตัวซึ่งทำให้ไม่สามารถ รักษาความแม่นยำของเครื่องมือวัดได้ภายในช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบนั้น ดังนั้นจึงต้อง ทำการปรับลดช่วงระยะเวลาสำหรับสอบเทียบโดยการปรับลดช่วงระยะเวลาในการสอบเทียบ ลงครึ่งเท่าของช่วงระยะเวลาเริ่มต้น เช่น ช่วงระยะเวลาเริ่มต้นในการสอบเทียบ 1 ปี ลดลงเป็น ครึ่งปี

4.6 การวางแผนการสอบเทียบ

การวางแผนการเรียกกลับเครื่องมือวัดเพื่อสอบเทียบครอบคลุมการเรียกกลับเครื่องมือตามเงื่อนไขของการเรียกกลับเครื่องมือวัดเพื่อสอบเทียบตามปกติ และการเรียกกลับเครื่องมือวัดเพื่อสอบเทียบเนื่องจากการส่งเครื่องมือมาตรฐานอ้างอิงไปสอบเทียบโดยสถาบันภายนอก โดยเจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมือวั ดเป็นผู้ออกรายงานเรียกกลับเครื่องมือวัดเพื่อสอบเทียบเพื่อให้ผู้รับผิดชอบในการใช้งานเครื่องมือวัดส่งมอบเครื่องมือวัดเพื่อสอบเทียบ

4.6.1 วิธีการเรียกกลับเครื่องมือวัดเพื่อสอบเทียบตามปกติ

4.6.1.1. เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมือวัดจะออกรายงานเรียกกลับเครื่องมือเพื่อสอบเทียบทุกวันพุธ เว้นพุธ (ถ้าวันพุธใดตรงกับวันหยุด ให้ออกรายงานล่วงหน้าก่อนจะถึงวันหยุด) โดยเครื่องมือที่ถูกเรียกกลับจะมีวันหมดอายุ (due date)อยู่ในช่วง 2 สัปดาห์ถัดไปเป็น

ระยะเวลา 2 สัปดาห์

ธันวาคม 2540						
อ	จ	อ	พ	พฤ	ศ	ส
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

มกราคม 2541						
อ	จ	อ	พ	พฤ	ศ	ส
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10

ตัวอย่าง วันที่ 10 ธันวาคม 2540 เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมือวัดออกรายงานเรียกกลับเครื่องมือเพื่อสอบเทียบ เลขที่ 97/25ซึ่งจะเรียกเครื่องมือที่มีวันหมดอายุอยู่ในช่วงวันที่ 24 ธันวาคม 2540 - 7 มกราคม 2541 สำหรับรายงานเรียกกลับครั้งถัดไป (เลขที่ 97/26) จะถูกออกในวันที่ 24 ธันวาคม 2540

4.6.1.2. ผู้รับผิดชอบในการใช้งานเครื่องมือวัดหรือเจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมือวัดส่งเครื่องมือวัดมายังห้องสอบเทียบภายในวันที่ 10-23 ธันวาคม 2540

4.6.1.3. เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมือวัดทำการสอบเทียบให้เสร็จภายในวันที่ 10-23 ธันวาคม 2540

4.6.2 การเรียกกลับเครื่องมือวัดเพื่อสอบเทียบเนื่องจากการส่งเครื่องมือมาตรฐานอ้างอิงไปสอบเทียบโดยสถาบันภายนอก

4.6.2.1. จากการเรียกกลับเครื่องมือวัดเพื่อสอบเทียบตามปกติ เมื่อมีเครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิงที่ต้องส่งไปสอบเทียบภายนอก และไม่มีเครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิงที่ใช้สำรองได้

ตัวอย่าง วันที่ 10 ธันวาคม 2540 เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมือวัดออกรายงานเรียกกลับเครื่องมือเพื่อสอบเทียบ เลขที่ 97/25 พบว่ามีเครื่องมือวัดที่ต้องส่งไปสอบเทียบภายนอก 1 รายการ ดังนี้

ID.No.	Equipment Type	Due Date
ACA001	CA : CAlibration tester	5 JAN 98

4.6.2.2. เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมือวัดติดต่อกับสถาบันสอบเทียบภายนอก เพื่อขอข้อมูลของระยะเวลาที่ใช้ในการส่งเครื่องมือวัดไปสอบเทียบจนถึงได้รับเครื่องมือวัดกลับ (Turn Around Time - TAT)

4.6.2.3. เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมือวัดทำรายงานเรียกกลับเครื่องมือวัดเพื่อสอบเทียบเนื่องจากการส่งเครื่องมือมาตรฐานอ้างอิงไปสอบเทียบ

4.6.2.3.1 ในกรณีที่ระยะเวลาที่ใช้ในการส่งเครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิงไปสอบเทียบจนถึงได้รับเครื่องมือวัดกลับยังไม่ถึงกำหนดวันสอบเทียบวันสุดท้ายในรายงานเรียกกลับเครื่องมือวัดตามปกติ ให้ออกรายงานเรียกกลับซ้ำโดยระบุเฉพาะเครื่องมือวัดที่ต้องใช้เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิงนั้นในการสอบเทียบและมีกำหนดการสอบเทียบตั้งแต่วันที่ออกรายงานเรียกกลับจนถึงกำหนดการวันสอบเทียบวันสุดท้ายในรายงานเรียกกลับเครื่องมือวัดตามปกติ

ธันวาคม 2540						
อ	จ	อ	พ	พฤ	ศ	ส
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

มกราคม 2541						
อ	จ	อ	พ	พฤ	ศ	ส
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10

ตัวอย่าง สมมุติให้เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมือวัดจะส่งเครื่องมือมาตรฐานอ้างอิงไปสอบเทียบในวันที่ 15 ธันวาคม 2540 Turn Around Time $\leq$ 1 สัปดาห์ ได้รับเครื่องมือวัดกลับภายในวันที่ 22 ธันวาคม 2540

เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมือวัดออกรายงานเรียกกลับเครื่องมือเพื่อสอบเทียบซ้ำเลขที่ 97/25/ACA001 โดยเรียกกลับเครื่องมือวัดที่มีกำหนดการสอบเทียบตั้งแต่วันที่ 10 ธันวาคม 2540 - 7 มกราคม 2541

4.6.2.3.2 ในกรณีที่ระยะเวลาที่ใช้ในการส่งเครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิงไปสอบเทียบจนถึงได้รับเครื่องมือวัดกลับมากกว่ากำหนดวันสอบเทียบวันสุดท้ายในรายงานเรียกกลับเครื่องมือวัดตามปกติ ให้ออกรายงานเรียกกลับซ้ำโดยระบุเฉพาะเครื่องมือวัดที่ต้องใช้เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิงนั้นในการสอบเทียบและมีกำหนดการสอบเทียบตั้งแต่วันที่ออกรายงานเรียกกลับจนถึงวันที่ได้รับเครื่องมือวัดกลับจากสถาบันภายนอก

ธันวาคม 2540						
อ	จ	อ	พ	พฤ	ศ	ส
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

มกราคม 2541						
อ	จ	อ	พ	พฤ	ศ	ส
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10

ตัวอย่าง สมมุติให้เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมือวัดจะส่งเครื่องมือมาตรฐานอ้างอิงไปสอบเทียบในวันที่ 19 ธันวาคม 2540 Turn Around Time ≤ 3 สัปดาห์ ได้รับเครื่องมือวัดกลับภายในวันที่ 9 มกราคม 2541 เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมือวัดออกรายงานเรียกกลับเครื่องมือเพื่อสอบเทียบซ้ำเลขที่ 97/25/ACA001 โดยเรียกกลับเครื่องมือวัดที่มีกำหนดการสอบเทียบตั้งแต่วันที่ 10 ธันวาคม 2540 - 9 มกราคม 2541

4.6.2.4. เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมือวัดสอบเทียบเครื่องมือวัดตามรายงานการเรียกกลับเครื่องมือวัดเพื่อสอบเทียบเนื่องจากการส่งเครื่องมือมาตรฐานอ้างอิงไปสอบเทียบตามข้อ 4.6.2.3 ให้เสร็จภายในวันที่กำหนดว่าจะส่งเครื่องมือมาตรฐานอ้างอิงไปยังสถาบันสอบเทียบภายนอก

4.7 สภาวะแวดล้อมของห้องปฏิบัติการสอบเทียบ

สภาวะแวดล้อมมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อการวัดทางกายภาพ (physical measurement) ดังนั้นในกระบวนการสอบเทียบซึ่งเป็นการวัดทางกายภาพจึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดสภาวะแวดล้อมโดยหลักที่มีอิทธิพล สำหรับการควบคุมสภาวะแวดล้อมของห้องปฏิบัติการสอบเทียบในโรงงานตัวอย่างนี้จะคำนึงถึงการวัดในด้านกายภาพ (physical) , ทางกล (mechanical) ,และด้านมิติ (dimensional)

4.7.1 สถานที่ตั้งและโครงสร้าง (location and construction)

ห้องปฏิบัติการสอบเทียบควรเป็นลักษณะโมดูลาร์ (modular) กล่าวคือ เป็นห้องที่อยู่ภายในห้องอีกห้องหนึ่ง ถ้าไม่สามารถทำในลักษณะโมดูลาร์ได้ สิ่งสำคัญที่ต้องหลีกเลี่ยง คือ การให้ผนังด้านใดด้านหนึ่งเป็นผนังภายนอกโรงงานโดยเฉพาะผนังด้านทิศตะวันตกซึ่งอิทธิพลจากแสงอาทิตย์จะส่งผลกระทบต่ออุณหภูมิและความร้อนภายในห้องปฏิบัติการ โดยทั่วไปห้องปฏิบัติการสอบเทียบหรือทดสอบควรอยู่ที่ชั้นล่างและมีพื้นเป็นโครงสร้างคอนกรีตเพื่อป้องกันการสั่นสะเทือน ผนังห้องสามารถป้องกันความชื้นได้โดยการใส่แผ่นพลาสติกภายในผนัง จำนวนประตูห้องควรกำหนดให้มีน้อยที่สุดและมีการระวังรอยต่อของขอบประตูเพื่อสะดวกต่อการควบคุมสภาวะแวดล้อม

4.7.2 การควบคุมอุณหภูมิและความชื้น

การควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์เป็นองค์ประกอบสำคัญของการออกแบบห้องปฏิบัติการสอบเทียบ เนื่องจากความแปรปรวนของอุณหภูมิจะส่งผลกระทบต่อความชื้น ดังนั้นการควบคุมอุณหภูมิจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับระหว่างชาติในการควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสำหรับงานทางกล(mechanical) จะควบคุมอุณหภูมิอยู่ที่ 20 $\pm$ 3 องศาเซลเซียส และความชื้นสัมพัทธ์ 50 $\pm$ 10 %RH

การควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ต้องมีการบันทึกค่าไว้อย่างต่อเนื่องเป็นบันทึกของห้องปฏิบัติการสอบเทียบ และมีการบันทึกสภาวะแวดล้อมในขณะปฏิบัติการสอบเทียบลงในรายงานผลการสอบเทียบ

4.8 ความไม่แน่นอนในการวัด (Measurement Uncertainty)

เนื่องจากกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบหลักของการสอบเทียบ คือ การวัด สำหรับการรายงานผลของ การวัดจะไม่สมบูรณ์ถ้าไม่ได้มีการรายงานค่าความไม่แน่นอนในการวัด โดยทั่วไปแล้วไม่มีการวัดหรือการ ทดลองใดที่จะทำได้ถูกต้องสมบูรณ์ทั้งหมด ดังนั้นผลการวัดจึงเป็นเพียงการประมาณค่าของสิ่งที่ถูกวัดและ จะครบสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อมีการรายงานค่าความไม่แน่นอนของการประมาณค่านั้น ความไม่แน่นอนของผลการ วัดเป็นพารามิเตอร์ที่แสดงการกระจายค่าของการวัดบอกถึงพิสัยของค่าการวัดว่าสิ่งที่ถูกวัดอยู่ภายในค่าที่ ประเมินนี้ด้วย ระดับความเชื่อมั่นตามที่ระบุไว้ ความผิดพลาด(error)ของการวัด หมายถึง ผลการวัดลบด้วย ค่าจริงของสิ่งที่ถูกวัด แต่เนื่องจากค่าจริงไม่มีใครทราบแน่นอน ดังนั้นจึงต้องระบุค่าความไม่แน่นอนในผล การวัดด้วย จากความหมายของความผิดพลาดสามารถให้ความหมายของความไม่แน่นอนได้ว่า ความไม่แน่นอน คือ พิสัย(range)รอบๆค่าความผิดพลาด โดยถือว่าค่าความผิดพลาดอยู่ที่ค่าศูนย์ของความ ไม่แน่นอน ในการสอบเทียบไม่สามารถใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อระบุการกระจายของผลการวัดหรือ ค่าความคลาดเคลื่อน ยังต้องมีการระบุช่วงความเชื่อมั่น เพื่อให้สามารถบอกได้ว่าการกระจายอยู่ในพิสัย ที่กล่าวถึงด้วยระดับความเชื่อมั่นตามที่ระบุ

4.8.1 สาเหตุของความไม่แน่นอนในการวัด

สาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการวัดสามารถมาจากสิ่งต่างๆดังนี้

- คำจำกัดความในการวัดไม่สมบูรณ์เนื่องจากการระบุสภาวะที่ไม่ละเอียดพอ
- ในการปฏิบัติงานวัดจริงไม่สามารถทำตามสภาวะที่ระบุได้อย่างสมบูรณ์
- ในการวัดเป็นเพียงการสุ่มตัวอย่างของจุดวัดซึ่งตัวอย่างนั้นไม่ใช่ตัวแทนที่สมบูรณ์ทั้งหมด
- ไม่ทราบผลกระทบของปัจจัยหรือสภาวะแวดล้อมที่มีอิทธิพลอย่างเพียงพอหรือไม่สามารถวัดสภาวะแวดล้อมในการวัดได้อย่างสมบูรณ์
- ในการอ่านเครื่องมือแบบเข็มชี้หรือมีขีดระบุค่า (analog)จะทำให้เกิดความลำเอียง(bias) ของผู้อ่านเครื่องมือวัด รวมถึงเกิดความผิดพลาดเนื่องจากการอ่านขีดระบุค่าวัดที่อยู่ต่างระดับกัน(parallax error)
- เครื่องมือวัดไม่ละเอียดพอทำให้มีความคลาดเคลื่อนในการแบ่งสเกล
- ความไม่แน่นอนของมาตรฐานที่ใช้อ้างอิงในการวัด โดยได้จากผลการสอบเทียบมาตรฐานอ้างอิงนั้น หรือจากการระบุค่าความไม่แน่นอนประจำตัวของมาตรฐานอ้างอิงนั้น
- มาตรฐานอ้างอิงนั้นมีการเปลี่ยนแปลงค่า (drift)ต่างไปจากวันที่มีการสอบเทียบ
- วิธีการวัดและขั้นตอนการวัดไม่ถูกต้อง
- การแปรปรวนของผลการวัดที่ทำซ้ำกันภายใต้เงื่อนไขเดิม (repeatability condition) หรือที่เรียกว่าความคลาดเคลื่อนแบบสุ่ม(random error)

4.8.2 วิธีการประเมินค่าความไม่แน่นอนในการวัด

แนวทางที่ใช้ในการประเมินค่าความไม่แน่นอนในการวัดอ้างอิงจากมาตรฐานระหว่างชาติ ISO TAG4 (International Standard Organization - Technical Advisory Group 4) ดังมีรายละเอียดในภาคผนวก ข

4.9 การแสดงสถานะและการรับรองการสอบเทียบ

4.9.1 เครื่องหมายแสดงสถานะของเครื่องมือวัด

เครื่องมือวัดที่อยู่ภายในระบบต้องได้รับการแสดงสถานะไม่ว่าอยู่ในระหว่างการใช้งาน การสอบเทียบหรือการซ่อมแซมปรับเทียบ ดังภาพประกอบที่ 4.6

4.9.1.1 เครื่องหมายแสดงสถานะรับรองการสอบเทียบ(Calibration Label) ต้องมีข้อมูลอย่างน้อย คือ หมายเลขเรียกเครื่องมือวัด(Id. No.)และกำหนดวันที่สอบเทียบครั้งต่อไป(Due Date) โดยที่เครื่องมือวัดที่มีสถานะสามารถใช้งานได้ วันที่ขณะปัจจุบันนั้นจะต้องยังไม่ถึงกำหนดวันที่สอบเทียบครั้งต่อไป

4.9.1.2 เครื่องหมายแสดงสถานะร้องขอทำการสอบเทียบ(Calibration Request) ในกรณีที่เกิดความเสียหายกับเครื่องมือวัด เครื่องหมายแสดงสถานะรับรองการสอบเทียบสูญหาย หรือ ผู้ใช้งานเกิดความสงสัยในความสามารถของเครื่องมือวัด ผู้ใช้งานเครื่องมือวัดสามารถนำเครื่องมือวัดพร้อมทั้งเขียนใบร้องขอทำการสอบเทียบผูกติดมากับเครื่องมือวัด

4.9.1.3 การแสดงสถานะรอสอบเทียบหรือรอซ่อมแซมปรับเทียบ เครื่องมือวัดที่อยู่ในระหว่างรอสอบเทียบหรือรอซ่อมแซมปรับเทียบต้องมีเครื่องหมายแสดงสถานะ หรือจัดวางอยู่ในบริเวณที่มีป้ายชี้บ่งสถานะว่าอยู่ในระหว่างรอสอบเทียบหรือรอซ่อมแซมปรับเทียบ

4 9.1.4 เครื่องมือวัดที่เสียหายหรือเกิดความคลาดเคลื่อนที่ไม่สามารถซ่อมแซมหรือปรับเทียบได้ ต้องถูกยกเลิกการใช้งานและกำจัดออกจากระบบ

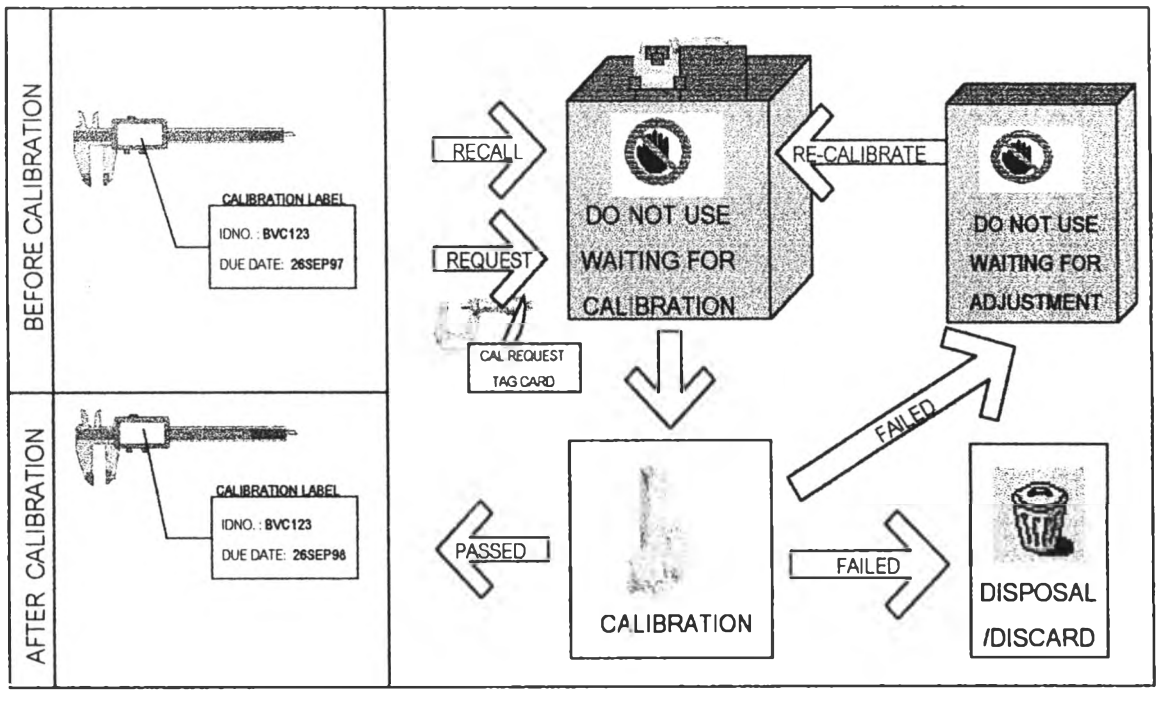

ภาพประกอบที่ 4.6 การใช้เครื่องหมายแสดงสถานะของเครื่องมือวัด

4.9.2 ใบรับรองการสอบเทียบเครื่องมือวัด (Calibration Cetificate)

เมื่อเปรียบเทียบข้อกำหนดในมาตรฐานเกี่ยวกับใบรับรองการสอบเทียบเครื่องมือวัดสามารถสรุปความสอดคล้องและแตกต่างกันได้ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบข้อกำหนดในมาตรฐานเกี่ยวกับใบรับรองการสอบเทียบเครื่องมือวัด

ข้อกำหนดของ ISO900/QS9000	ข้อกำหนดของ ISO/IEC Guide25	
	Edition 1990	Edition 1997
4.11.2 (d) ชี้บ่งเครื่องมือวัด ด้วยอุปกรณ์ที่เหมาะสม หรือ บันทึกการชี้บ่งที่ได้รับ การอนุมัติ เพื่อแสดงสถานะ การสอบเทียบ	13.1 ใบรับรองการสอบเทียบ ควรมี ข้อมูลที่จำเป็นต่อการแปลความหมาย ผลการสอบเทียบ	3.9.1
	13.2 ใบรับรองการสอบเทียบ ต้อง มีรายละเอียด ดังนี้	3.9.2.1
	(a) หัวเรื่อง เช่น "ใบรับรองการ สอบเทียบ"	3.9.2.1 (a)
	(b) ชื่อและที่อยู่ห้องปฏิบัติการ	3.9.2.1 (b)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ) เปรียบเทียบข้อกำหนดในมาตรฐานเกี่ยวกับใบรับรองการสอบเทียบเครื่องมือวัด

ข้อกำหนดของ ISO900/QS9000	ข้อกำหนดของ ISO/IEC Guide25	
	Edition 1990	Edition 1997
	(c) หมายเลขเฉพาะตัวของใบรับรองการสอบเทียบ หมายเลขหน้าและจำนวนหน้าทั้งหมด	3.9.2.1 (c)
	(d) ชื่อและที่อยู่ผู้ใช้บริการ	3.9.2.1 (d)
	(e) รายละเอียดเครื่องมือวัดที่ถูก สอบเทียบ	3.9.2.1 (e) 3.9.2.2
4.11.3 สภาพภายนอกของเครื่องมือวัดและค่าวัดที่อ่านได้เมื่อรับเครื่องมือวัด ก่อนการปรับเทียบ	(f) ลักษณะและสภาพของ เครื่องมือวัดที่ถูกสอบเทียบ	3.9.2.2
	(g) วันที่รับเครื่องมือวัด วันที่สอบเทียบเครื่องมือวัด	3.9.2.1 (f)
	(h) วิธีที่ใช้สอบเทียบ หรือ รายละเอียดวิธีที่ใช้สอบเทียบ ที่ยังไม่เป็นมาตรฐาน	3.9.2.2 (b)
	(i) วิธีชักสุ่มตัวอย่าง (ถ้ามี)	3.9.2.1 (h) , 3.9.2.3
	(j) ความแตกต่างเมื่อไม่ได้ใช้วิธี สอบเทียบที่กำหนด รายละเอียด เช่น สภาวะแวดล้อม	3.9.2.2 (d)
	(k) ผลการสอบเทียบในรูป ตาราง แผนภาพ รูปภาพ ตามที่เหมาะสม	3.9.2.1 (g)
	(l) การประเมินความไม่แน่นอนในการวัด	3.9.2.2 (f)
	(m) ลายมือชื่อผู้รับผิดชอบ ใบรับรองผลการสอบเทียบ	3.9.2.1 (i)
	(n) ข้อความระบุ "รับรองเฉพาะตัวอย่างที่สอบเทียบ"	3.9.2.1 (j)
	(o) ข้อความระบุ "ห้ามถ่ายสำเนาใบรับรองการสอบเทียบเพียงบางส่วน"	3.9.2.1 (หมายเหตุ)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ) เปรียบเทียบข้อกำหนดในมาตรฐานเกี่ยวกับใบรับรองการสอบเทียบเครื่องมือวัด

ข้อกำหนดของ ISO900/QS9000	ข้อกำหนดของ ISO/IEC Guide25 Edition 1990	Edition 1997
		3.9.2.4 (b) ระบุสภาวะแวดล้อมขณะที่สอบเทียบ
		3.9.2.4 (c) ความไม่แน่นอนในการวัดและข้อความที่ ระบุว่า สอดคล้องกับข้อกำหนดทางมาตรวิทยา
		3.9.2.4 (d) ข้อความที่ระบุความสามารถในการสอบกลับของ มาตรฐานที่ใช้สอบเทียบ
		3.9.2.5 ค่าวัดที่สอบเทียบ เมื่อรวมกับความไม่แน่นอนในการวัดต้อง ไม่เกินพิกัดความคลาดเคลื่อน ต้องระบุค่าที่ไม่สอดคล้องกับพิกัดความคลาดเคลื่อน ในกรณีที่เครื่องมือวัดไม่ได้นำไปใช้ในการสอบเทียบ ต่อสามารถละผลการ สอบเทียบไว้ แต่ต้องถูกเก็บไว้สำหรับอ้างอิง
		3.9.2.6 ต้องไม่มีคำแนะนำช่วงระยะเวลาการสอบเทียบใหม่

ข้อมูลที่มีในใบรับรองการสอบเทียบสำหรับการสอบเทียบที่ทำให้กับเครื่องมือวัดภายในและ ภายนอกของโรงงานตัวอย่างสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4.10 โดยแบ่งระดับการรายงานข้อมูลเป็น

- ข้อมูลที่รายงานในใบรับรองการสอบเทียบสอดคล้องกับข้อกำหนดทั้งหมดใช้สัญลักษณ์ "●"
- ข้อมูลที่รายงานในใบรับรองการสอบเทียบสอดคล้องกับข้อกำหนดบางส่วนใช้สัญลักษณ์ "⊙"
- ไม่มีการรายงานข้อมูลในใบรับรองการสอบเทียบ " - "

ตารางที่ 4.10 ข้อมูลที่มีในใบรับรองการสอบเทียบสำหรับการสอบเทียบที่ทำให้กับ เครื่องมือวัด ภายใน และ ภายนอกบริษัท

ข้อกำหนดของ ISO/IEC Guide25		เครื่องมือวัด	
Edition 1990	Edition 1997	ภายในบริษัท	ภายนอกบริษัท
13.1 ใบรับรองการสอบเทียบ ควรมีข้อมูลที่จำเป็นต่อการแปลความหมายผลการสอบเทียบ	3.9.1	●	●
13.2 ใบรับรองการสอบเทียบต้องมีรายละเอียด ดังนี้ (a) หัวเรื่อง เช่น "ใบรับรองการสอบเทียบ"	3.9.2.1 3.9.2.1 (a)	●	●
(b) ชื่อและที่อยู่ห้องปฏิบัติการ	3.9.2.1 (b)	⊙	●
(c) หมายเลขเฉพาะตัวของใบรับรองการสอบเทียบ หมายเลขหน้า และจำนวนหน้าทั้งหมด	3.9.2.1 (c)	●	●
(d) ชื่อและที่อยู่ผู้ใช้บริการ	3.9.2.1 (d)	⊙	●
(e) รายละเอียดเครื่องมือวัดที่ถูกสอบเทียบ	3.9.2.1 (e) 3.9.2.2	●	●
(f) ลักษณะและสภาพของ เครื่องมือวัด ที่ถูกสอบเทียบ	3.9.2.2	●	●
(g) วันที่รับเครื่องมือวัด วันที่สอบเทียบเครื่องมือวัด	3.9.2.1 (f)	⊙	●
(h) วิธีที่ใช้สอบเทียบ หรือ รายละเอียด วิธีที่ใช้สอบเทียบ ที่ยังไม่เป็นมาตรฐาน	3.9.2.2 (b)	●	●
(i) วิธีชักสุ่มตัวอย่าง (ถ้ามี)	3.9.2.1 (h) , 3.9.2.3	-	-
(j) ความแตกต่างเมื่อไม่ได้ใช้วิธีสอบเทียบที่กำหนด รายละเอียด เช่น สภาวะแวดล้อม	3.9.2.2 (d)	●	●
(k) ผลการสอบเทียบในรูป ตาราง แผนภาพ รูปภาพ ตามที่เหมาะสม	3.9.2.1 (g)	●	●
(l) การประเมินความไม่แน่นอนในการวัด	3.9.2.2 (f)	●	●
(m) ลายมือชื่อผู้รับผิดชอบใบรับรองผลการสอบเทียบ	3.9.2.1 (i)	●	●
(n) ข้อความระบุ "รับรองเฉพาะ ตัวอย่างที่สอบเทียบ"	3.9.2.1 (j)	●	●

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)ข้อมูลที่มีในใบรับรองการสอบเทียบสำหรับการสอบเทียบที่ทำให้กับเครื่องมือวัดภายใน และภายนอกบริษัท

ข้อกำหนดของ ISO/IEC Guide25		เครื่องมือวัด	
Edition 1990	Edition 1997	ภายในบริษัท	ภายนอกบริษัท
(o) ข้อความระบุ "ห้ามถ่ายสำเนาใบรับรองการสอบเทียบเพียง บางส่วน"	3.9.2.1 (หมายเหตุ)	-	●
	3.9.2.4 (a) มีการอ้างอิงข้อกำหนด ของมาตรฐานที่ใช้สอบเทียบ	-	●
	3.9.2.4 (b) ระบุสภาวะแวดล้อมขณะ ที่สอบเทียบ	●	●
	3.9.2.4 (c) ความไม่แน่นอนในการวัด และข้อความที่ ระบุว่า สอดคล้องกับ ข้อกำหนดทางมาตรวิทยา	●	●
	3.9.2.4 (d) ข้อความที่ระบุความสามารถในการสอบกลับของมาตรฐานที่ใช้สอบเทียบ	●	●
	3.9.2.5 ค่าวัดที่สอบเทียบ เมื่อรวมกับความไม่แน่นอนในการวัดต้องไม่เกินพิกัดความคลาดเคลื่อน ต้องระบุค่าที่ไม่สอดคล้องกับพิกัดความคลาดเคลื่อน ในกรณีที่เครื่องมือวัดไม่ได้นำไปใช้ใน การสอบเทียบต่อ สามารถละผลการ สอบเทียบไว้ แต่ต้องถูกเก็บไว้สำหรับ อ้างอิง	⊙	●
	3.9.2.6 ต้องไม่มีคำแนะนำช่วงระยะเวลาการสอบเทียบใหม่	-	●

4.10 การดำเนินการเมื่อผลการสอบเทียบไม่ผ่าน

เมื่อผลการสอบเทียบไม่ผ่าน คือ ผลการสอบเทียบออกนอกค่าพิกัดความคลาดเคลื่อนของเครื่องมือวัดที่ยอมรับได้ แบ่งเป็น 2 กรรณี คือ กรณีที่เป็นเครื่องมือวัดมาตรฐานหรือเป็นเครื่องมือวัดที่ใช้ในการสอบเทียบ และ กรณีที่เป็นเครื่องมือวัดที่ใช้งานทั่วไป ดังภาพประกอบที่ 4.7

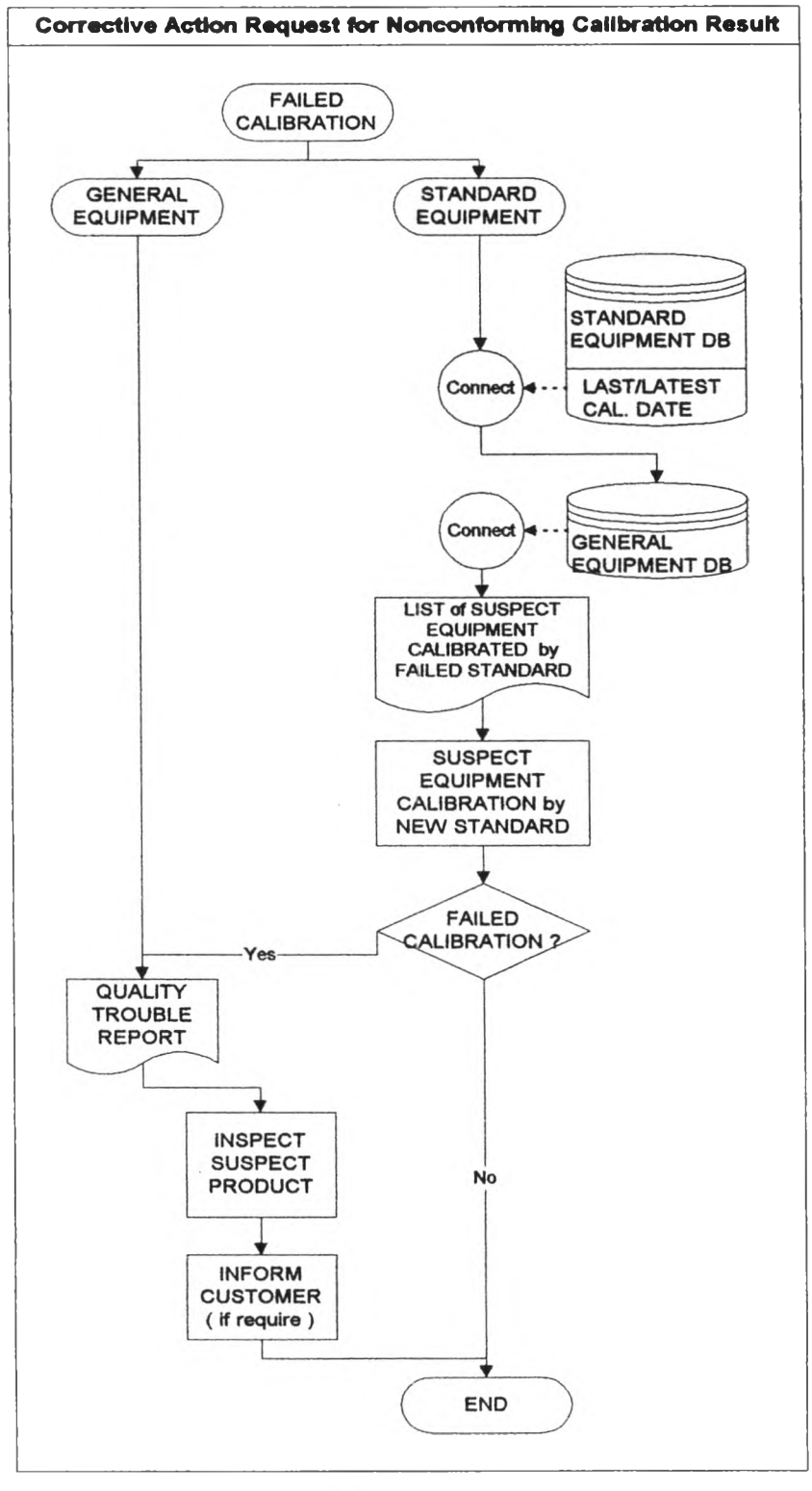

ภาพประกอบที่ 4.7 การดำเนินการเมื่อผลการสอบเทียบไม่ผ่าน

4.11 กระบวนการสอบเทียบ (Calibration Procedure)

กระบวนการสอบเทียบที่พัฒนาขึ้นของโรงงานตัวอย่างมีขั้นตอนที่ใช้กับเครื่องมือวัดทุกประเภทดังภาพประกอบที่ 4.8 และมีวิธีการสอบเทียบเฉพาะสำหรับแต่ละเครื่องมือวัดดังในตารางที่ 4.11 – 4.19

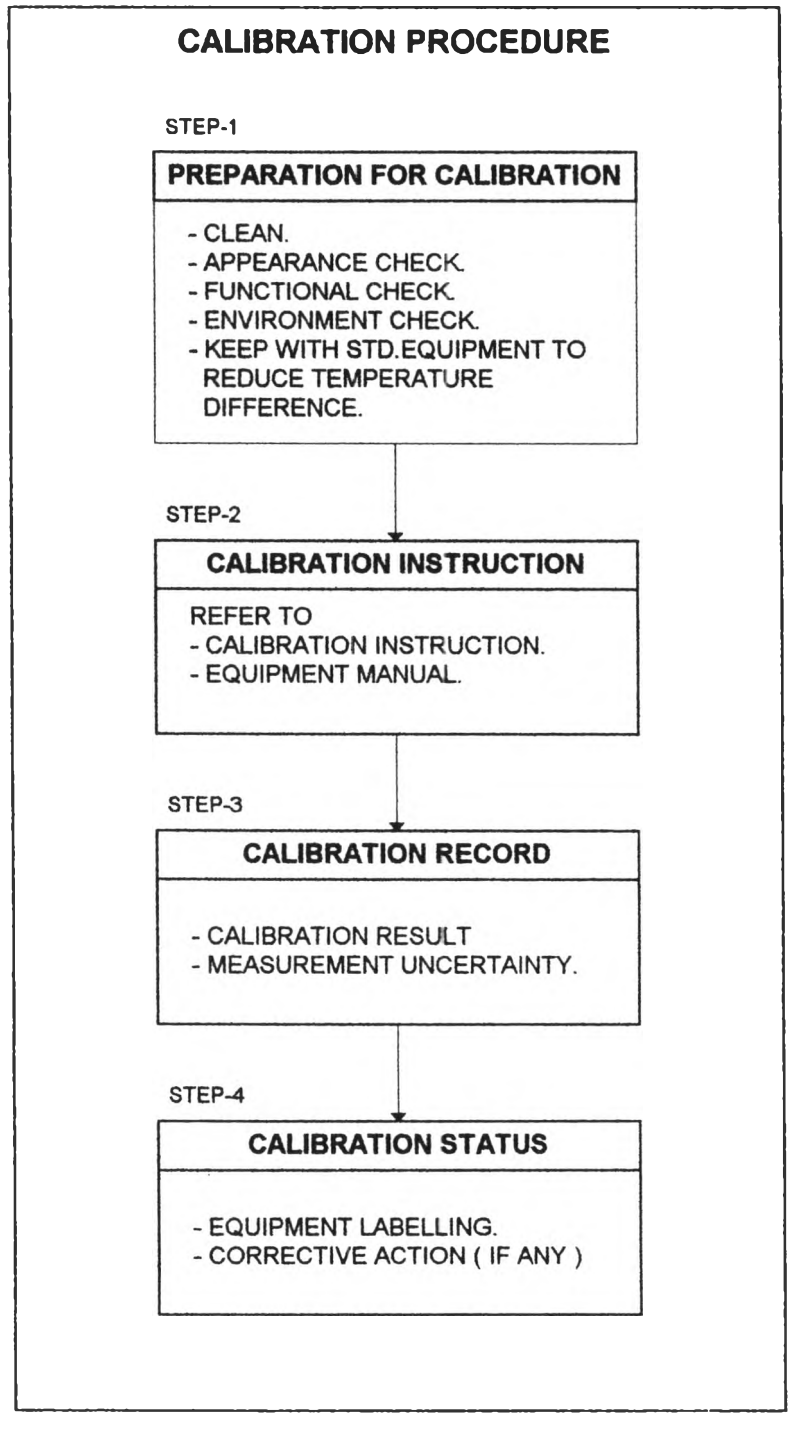

ภาพประกอบที่ 4.8 ขั้นตอนทั่วไปสำหรับกระบวนการสอบเทียบ

ตารางที่ 4.11 การสอบเทียบเวอร์เนียร์คาลิปเปอร์

<table>
<tr><th colspan="2">การสอบเทียบเวอร์เนียร์คาลิปเปอร์</th></tr>
<tr><td><u>ขอบเขต</u> ครอบคลุมการสอบเทียบเวอร์เนียร์คาลิปเปอร์ดังนี้
ประเภท
- Vernier calipers
- Digimatic vernier calipers
- Dial calipers
ความละเอียด
- 0.01 , 0.05 มิลลิเมตร
ช่วงของการวัด
- 0-150, 0-200 มิลลิเมตร</td><td><u>เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิง</u>
- Gauge Block Set Class 0
ID. No. : ABL003
- Gauge Block Set Class 1
ID. No. : ABL002
<u>สถาบันมาตรฐานสากลที่สอบย้อน</u>
- National Research Laboratory of Metrology (NRLM) ประเทศญี่ปุ่น
<u>อุปกรณ์ประกอบ</u>
- ชุดช่วยการใช้งานเกจบล็อค (gauge block accessory)
<u>มาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง</u>
- JIS B 7507 1979
- ISO 3599 – 1976</td></tr>
<tr><td colspan="2"><u>การตรวจสอบสภาพภายนอกและการทำงาน</u></td></tr>
<tr><td>1. ตรวจดูหน้าสัมผัสการวัดภายนอกว่า มีการกระเทาะหรือแตกเสียหายของคาร์ไบด์ที่ปากเวอร์เนียร์หรือไม่
2. ตรวจดูดูหน้าสัมผัสวัดระยะในว่ามีการบิ่นหรือโก่งงอหรือไม่</td><td> 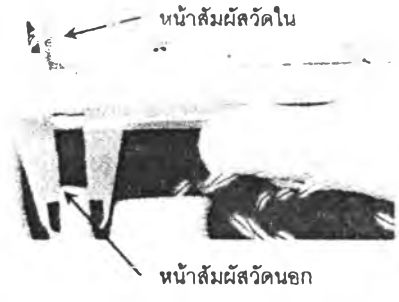
</td></tr>
<tr><td>3. ตรวจ ดูว่ามีแผ่นรองรับการเคลื่อนที่อยู่ระหว่างช่องด้านบนของเวอร์เนียร์</td><td>
</td></tr>
</table>

ตารางที่ 4.11 (ต่อ) การสอบเทียบเวอร์เนียร์คาลิปเปอร์

4. ประกบปากวัดเข้าด้วยกันให้สนิท จะต้องไม่มีแสงสว่างลอดผ่านบริเวณใดบริเวณหนึ่งของปากวัด 5. สเกลบอกขนาดของเวอร์เนียร์ต้องชัดเจนไม่ลบเลือน	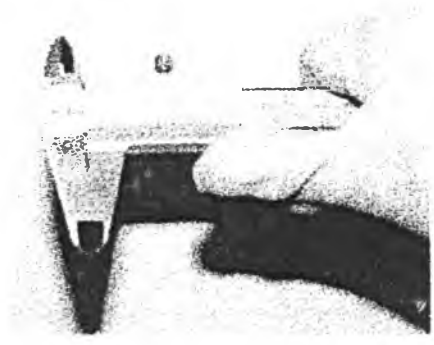
<u>วิธีการสอบเทียบ</u>	
1 ตรวจสอบจุดศูนย์โดยอ่านค่าเวอร์เนียร์ขณะที่ปากวัดด้านนอกประกบกันสนิท อ่านค่าที่เวอร์เนียร์ว่าเป็น "0" หรือไม่ บันทึกค่าลงในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ	
2. การสอบเทียบปากวัดนอก 2.1 รวมชิ้นเกจบล็อคตามที่ระบุไว้ในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ และนำมาทำการวัดดังรูป 2.2 อ่านค่าที่วัดได้ บันทึกในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ 2.3 ทำซ้ำ ข้อ 2.1-2.2 โดยเปลี่ยนขนาดเกจบล็อคตามที่ระบุไว้ ในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ	
3. การสอบเทียบปากวัดใน 3.1 นำชุดช่วยประกอบการใช้งานเกจบล็อค(gauge block accessory) มาประกอบโดยรวมชิ้นเกจบล็อคให้ได้ขนาดตามที่ระบุไว้ในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ และนำมาทำการวัดดังรูป 3.2 อ่านค่าที่วัดได้ บันทึกในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ 3.3 ทำซ้ำ ข้อ 3.1- 3.2 โดยเปลี่ยนขนาดเกจบล็อคตามที่ระบุไว้ ในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ	

ตารางที่ 4.11 (ต่อ) การสอบเทียบเวอร์เนียร์คาลิปเปอร์

4. การสอบเทียบแท่งวัดความลึก (Depth Bar)

(ในกรณีที่เวอร์เนียร์นั้นมีแท่งวัดความลึก)

4.1 รวมชิ้นเกจบล็อคตามที่ระบุไว้ในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ จำนวน 2 ชุด วางบนเซอร์เฟส พเลท (surface plate) หรือโต๊ะระดับแล้วทำการวัด ดังรูป

4.2 อ่านค่าที่วัดได้ บันทึกในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ

4.3 ทำซ้ำ ข้อ 4.1-4.2 โดยเปลี่ยนขนาดเกจบล็อคตามที่ระบุไว้ ในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ

5. คำนวณค่าความผิดพลาด (error)

ความผิดพลาด = ค่าวัดที่อ่านจากเวอร์เนียร์คาลิปเปอร์ - ค่าของเกจบล็อค

<u>บันทึกผลการสอบเทียบ</u>

1. บันทึกค่าวัดที่อ่านได้และค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ลงในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ ตัวอย่างตารางบันทึกผลการสอบเทียบสำหรับเวอร์เนียร์คาลิปเปอร์ที่มีช่วงการวัด 0-200 มิลลิเมตร ความละเอียด 0.05 มิลลิเมตร

ผลการสอบเทียบปากวัดนอก				
ขนาดเกจบล็อค (ม.ม.)	ผลการวัด (ม.ม.)	ความผิดพลาด (ม.ม.)	ผลการสอบเทียบ	
			เครื่องมือวัด	รวม
0.0				
100				
200				

ตารางที่ 4.11 (ต่อ) การสอบเทียบเวอร์เนียร์คาลิปเปอร์

ผลการสอบเทียบปากวัดใน				
ขนาดเกจบล็อค (ม.ม.)	ผลการวัด (ม.ม.)	ความผิดพลาด (ม.ม.)	ผลการสอบเทียบ	
			เครื่องมือวัด	รวม
0.0				
100				
200				

ผลการสอบเทียบแท่งวัดความลึก				
ขนาดเกจบล็อค (ม.ม.)	ผลการวัด (ม.ม.)	ความผิดพลาด (ม.ม.)	ผลการสอบเทียบ	
			เครื่องมือวัด	รวม
0.0				
100				
200				

การประเมินผลการสอบเทียบ

1. พิจารณาค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ในแต่ละช่วงการวัด ดังตาราง

ความละเอียด : 0.05 ม.ม.	ค่าความผิดพลาด (ม.ม.)	
ช่วงการวัด (ม.ม.)	เครื่องมือวัด	รวม
(100-200]	± 0.05	± 0.08

ความละเอียด : 0.01 ม.ม.	ค่าความผิดพลาด (ม.ม.)	
ช่วงการวัด (ม.ม.)	เครื่องมือวัด	รวม
[0 - 150]	± 0.02	± 0.03
[0 - 200]	± 0.02	± 0.03

2. ในกรณีที่ค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ มากกว่าค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ ให้พิจารณาว่าค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดรวม

ตารางที่ 4.11 (ต่อ) การสอบเทียบเวอร์เนียร์คาลิปเปอร์

<u>การประเมินค่าความไม่แน่นอนในการวัด</u>

1. ประเมินค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน

ประเภท	สัญลักษณ์	ที่มาของความไม่แน่นอน	ค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน
A	A_1	ความสามารถซ้ำกันได้ของเวอร์เนียร์คาลิปเปอร์	
B	B_1	ใบรับรองการสอบเทียบเกจบล็อค	
	B_2	ความแม่นยำของเวอร์เนียร์คาลิปเปอร์	
	B_3	ความละเอียดของเวอร์เนียร์คาลิปเปอร์	

2. คำนวณค่าความไม่แน่นอนมาตรฐานรวม (u_c)

$$u_c = \sqrt{A_1^2 + B_1^2 + B_2^2 + B_3^2}$$

3. คำนวณค่าความไม่แน่นอนขยาย U ที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 95 % ใช้ค่าตัวประกอบ(k) เท่ากับ 2

$$U = k\,u_c$$

ตารางที่ 4.12 การสอบเทียบเวอร์เนียร์สำหรับวัดลึก

<table>
<tr><th colspan="2">การสอบเทียบเวอร์เนียร์สำหรับวัดลึก</th></tr>
<tr><td><u>ขอบเขต</u> ครอบคลุมการสอบเทียบเวอร์เนียร์สำหรับวัดลึก ดังนี้
ประเภท
- Vernier Depth Gauges without Microfeed.
- Vernier Depth Gauges with Microfeed.
- Vernier Depth Gauges with Pointer Reading.
ความละเอียด
- 0.05 มิลลิเมตร
ช่วงของการวัด
- 0-150, 0-200 มิลลิเมตร</td><td><u>เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิง</u>
- Gauge Block Set Class 0
ID. No. : ABL003
- Gauge Block Set Class 1
ID. No. : ABL002
<u>สถาบันมาตรฐานสากลที่สอบย้อน</u>
- National Research Laboratory of Metrology (NRLM) ประเทศญี่ปุ่น
<u>อุปกรณ์ประกอบ</u>
- Gauge Block Accessory
<u>มาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง</u>
- JIS B 7507 - 1979</td></tr>
<tr><td colspan="2"><u>การตรวจสอบสภาพภายนอกและการทำงาน</u></td></tr>
<tr><td>1. สีและชิ้นส่วนที่เคลือบ ต้องไม่ลบเลือนและเป็นสนิมในบริเวณที่มีผลกระทบต่อการใช้งาน
2. ความเรียบผิวของผิวหน้าวัดที่ฐานและที่สเกลหลักต้องไม่เกิน 0.4a
3. เมื่อต้องการยึดสเกลหลักด้วยสกรูสำหรับยึด (locking screw) หรือ อุปกรณ์ ยึดอื่น ต้องไม่มีผลกระทบต่อการวัด
4. สเกลหลักต้องสามารถเคลื่อนที่ได้ราบรื่น ไม่หลวมหรือ มีระยะห่าง(clearance)มากเกินไปตลอดการเคลื่อนที่</td><td> 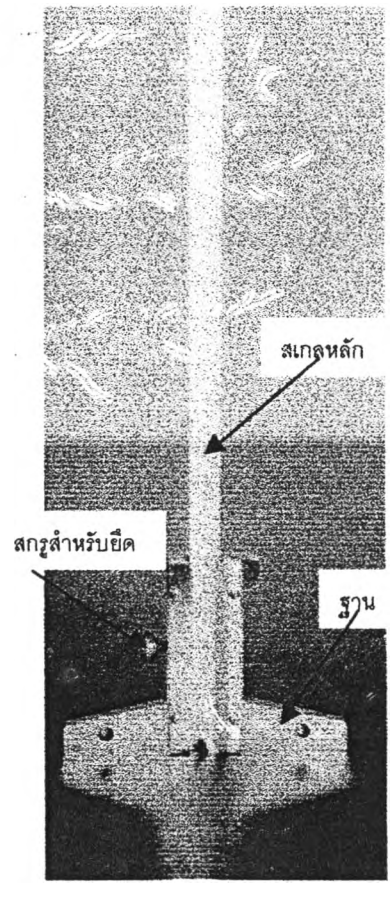
</td></tr>
</table>

ตารางที่ 4.12 (ต่อ) การสอบเทียบเวอร์เนียร์สำหรับวัดลึก

<table>
<tr><td colspan="2">5. ปุ่มปรับละเอียดต้องสามารถยึดอยู่อย่างมั่นคงกับสเกลหลัก ด้วยอุปกรณ์ยึดอื่น หรือ locking screw
6. ในกรณีของเวอร์เนียร์วัดความลึกประเภทที่มีหน้าปัทม์และ เข็มชี้ ระยะห่างระหว่างปลายเข็มชี้และหน้าปัทม์ ต้องไม่เกิน 1 มิลลิเมตร และมีระยะห่างเท่ากันตลอดการเคลื่อนที่ครบรอบ
7.กรอบหน้าปัทม์ต้องสามารถหมุนได้ราบรื่นและสามารถยึดอยู่ ที่ตำแหน่งตามที่ต้องการ แผ่นกระจกของหน้าปัทม์ต้องยึด ติดกับกรอบหน้าปัทม์อย่าง มั่นคง ไม่หลุดได้ง่าย</td></tr>
<tr><td><u>วิธีการสอบเทียบ</u>

1. ตรวจสอบจุดศูนย์ของเวอร์เนียร์สำหรับวัดลึกโดยอ่านค่า ขณะที่ ผิวหน้าวัดและผิวหน้าอ้างอิงแนบสนิทกับ surface plate ดังรูป บันทึกค่าลงในตารางบันทึกผลการ สอบเทียบ</td><td> 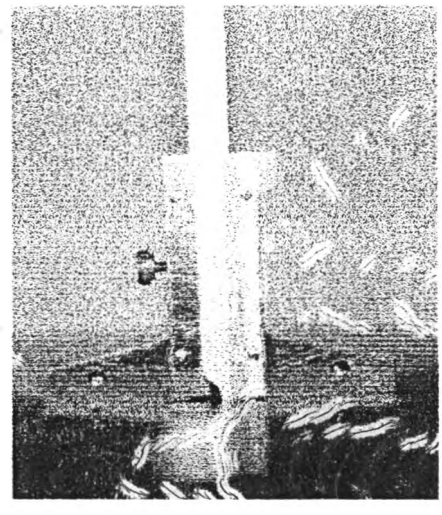 </td></tr>
<tr><td>2. นำเกจบล็อค 2 ชิ้นขนาดเท่ากันวางบน surface plate และให้ผิวระนาบอ้างอิงของเวอร์เนียร์สำหรับวัดความลึกสัมผัสกับเกจบล็อคทั้งสองอย่างสมบูรณ์ อ่านค่าวัดที่ได้เมื่อผิวหน้าวัดสัมผัสกับ surface plate ดังรูป บันทึกค่าลงในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ</td><td> 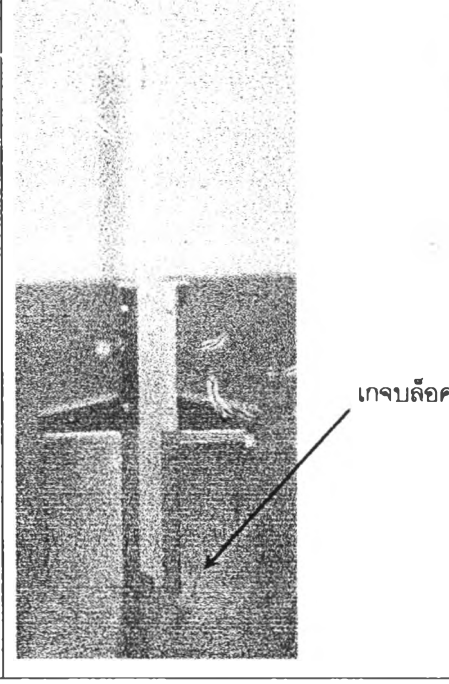
</td></tr>
</table>

ตารางที่ 4.12 (ต่อ) การสอบเทียบเวอร์เนียร์สำหรับวัดลึก

3. คำนวณค่าความผิดพลาด (error)

ความผิดพลาด = ค่าวัดที่อ่านจากเวอร์เนียร์สำหรับวัดลึก - ค่าของเกจบล็อค

4. ทำซ้ำข้อ 2-3 โดยเปลี่ยนขนาดเกจบล็อคสำหรับแต่ละช่วงความสามารถในการวัดดังตาราง

ขนาดเกจบล็อค (ม.ม.)	
ช่วงการวัด 0-150	ช่วงการวัด 0-200
0.0	0.0
75	100
150	200

บันทึกผลการสอบเทียบ

1. บันทึกค่าวัดที่อ่านได้และค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ลงในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ

ขนาดเกจบล็อค (ม.ม.)	ผลการวัด (ม.ม.)	ความผิดพลาด (ม.ม.)	ผลการสอบเทียบ	
			เครื่องมือวัด	รวม

การประเมินผลการสอบเทียบ

1. พิจารณาค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ในแต่ละช่วงการวัด ดังตาราง

ความละเอียด : 0.05 ม.ม.	ค่าความผิดพลาด (ม.ม.)	
ช่วงการวัด (ม.ม.)	เครื่องมือวัด	รวม
[0 - 150]	± 0.05	± 0.08
[0 - 200]	± 0.05	± 0.08

2. ในกรณีที่ค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ มากกว่าค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ ให้พิจารณาว่าค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดรวม

ตารางที่ 4.12 (ต่อ) การสอบเทียบเวอร์เนียร์สำหรับวัดลึก

การประเมินค่าความไม่แน่นอนในการวัด

1. ประเมินค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน

ประเภท	สัญลักษณ์	ที่มาของความไม่แน่นอน	ค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน
A	A_1	ความสามารถซ้ำกันได้ของเวอร์เนียร์สำหรับวัดลึก	
B	B_1	ใบรับรองการสอบเทียบเกจบล็อค	
	B_2	ความแม่นยำของเวอร์เนียร์สำหรับวัดลึก	
	B_3	ความละเอียดของเวอร์เนียร์สำหรับวัดลึก	

2. คำนวณค่าความไม่แน่นอนมาตรฐานรวม (u_c)

$$u_c = \sqrt{A_1^2 + B_1^2 + B_2^2 + B_3^2}$$

3. คำนวณค่าความไม่แน่นอนขยาย U ที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 95 % ใช้ค่าตัวประกอบ(k) เท่ากับ 2

$$U = k u_c$$

ตารางที่ 4.13 การสอบเทียบเกจวัดความสูง (Height Gauges)

<table>
<tr><th colspan="2">การสอบเทียบเกจวัดความสูง</th></tr>
<tr><td><u>ขอบเขต</u> ครอบคลุมการสอบเทียบเกจวัดความสูง (Height Gauges) ดังนี้
ประเภท
- เกจวัดความสูงที่มีอุปกรณ์เคลื่อนที่สเกลหลัก
- เกจวัดความสูงที่มีอุปกรณ์เคลื่อนที่ละเอียด
- เกจวัดความสูงที่มีเข็มชี้และตัวเลขนับ
- เกจวัดความสูงแบบดิจิตอล
ความละเอียด
- 0.01, 0.02 ,0.05 มิลลิเมตร
ช่วงของการวัด
- 0-200 มิลลิเมตร</td><td><u>เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิง</u>
- Gauge Block Set Class 0
ID. No. : ABL003
- Gauge Block Set Class 1
ID. No. : ABL002
<u>สถาบันมาตรฐานสากลที่สอบย้อน</u>
- National Research Laboratory of Metrology (NRLM) ประเทศญี่ปุ่น
<u>อุปกรณ์ประกอบ</u>
- ชุดช่วยการใช้งานเกจบล็อค (Gauge Block Accessory)
<u>มาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง</u>
- JIS B7517 – 1982</td></tr>
<tr><td colspan="2"><u>การตรวจสอบสภาพภายนอกและการทำงาน</u></td></tr>
<tr><td>1. สีและชิ้นส่วนที่เคลือบ ต้องไม่ลบเลือนและเป็นสนิมในบริเวณที่มีผลกระทบต่อการใช้งาน
2. ความเรียบผิวของผิวอ้างอิงที่ฐานและที่ต้องไม่เกิน 0.4a หรือไม่มีครีบหรือรอยขูดขีดที่มีผลกระทบต่อการใช้งาน เมื่อวางเกจวัดความสูงลงบนเซอร์เฟส พเลท (surface plate) ผิวอ้างอิงที่ฐานต้องสัมผัสกับผิวของเซอร์เฟส พเลท (surface plate) อย่างสมบูรณ์ ไม่ทำให้เกิดความผิดพลาดในการวัด
3. เมื่อต้องการยึดตัวเลื่อน(slider) ด้วยสกรูสำหรับยึด(locking screw) หรือที่ยึดตัวเลื่อน(slider clamp)การเคลื่อนที่ของเหล็กบาก (scriber) ต้องไม่มี ผลกระทบต่อการใช้งาน
4. ตัวเลื่อน (slider)ต้องสามารถเคลื่อนที่ได้ราบรื่น ไม่หลวมหรือมีระยะห่าง(clearance)มากเกินไปตลอดการเคลื่อนที่
5. ปุ่มปรับละเอียดและตัวเลื่อน (slider) ต้องสามารถยึดอยู่อย่างมั่นคงกับสเกลหลัก ด้วยสกรูสำหรับยึด(locking screw) หรือที่ยึดตัวเลื่อน(slider clamp)</td><td> 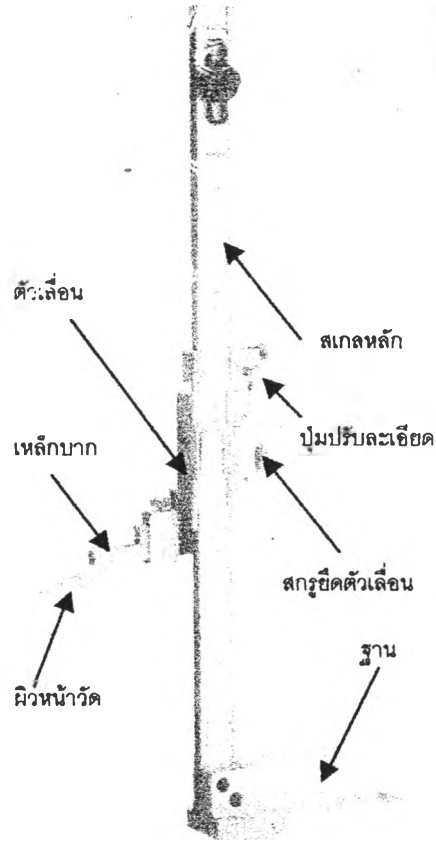
</td></tr>
</table>

ตารางที่ 4.13 (ต่อ) การสอบเทียบเกจวัดความสูง (Height Gauges)

6. ในกรณีของเกจวัดความสูงประเภทที่มีหน้าปัทม์ (dial)และเข็มชี้ ระยะห่างระหว่างปลายเข็มชี้และหน้าปัทม์ ต้องไม่เกิน 1 มิลลิเมตร และมีระยะห่างเท่ากันตลอดการเคลื่อนที่ครบรอบ 7.กรอบหน้าปัทม์ต้องสามารถหมุนได้ราบรื่นและสามารถยึดอยู่ที่ตำแหน่งตามที่ต้องการ แผ่นกระจกของหน้าปัทม์(bezel)ต้องยึดติดกับกรอบหน้าปัทม์อย่างมั่นคงไม่หลุดได้ง่าย 8. ในกรณีของเกจวัดความสูงประเภทที่มีตัวเลขนับ (counter) ตัวเลขนับต้องสามารถเคลื่อนที่ได้อย่างราบรื่นตลอดช่วงการวัด การเคลื่อนที่ไปข้างหน้ามากหรือการเคลื่อนที่ช้า ต้องไม่ส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนในค่าวัด	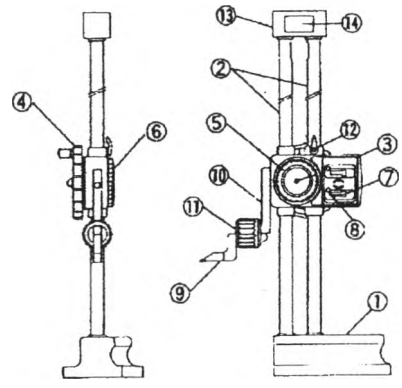 1. ฐาน(Base) 2. เสา (Column) 3. ตัวเลื่อน (Slider) 4. มือหมุน (Feed wheel) 5. หน้าปัด (Dial) 6. กระจกหน้าปัด (Bezel) 7. ตัวเลขนับ (Counter) 8. ปุ่ม reset (Reset button) 9. เหล็กขูด(Scriber) 10. ฟันจับ (Jaw) 11. ตัวยึดเหล็กขูด (Scriber clamp) 12. ที่ยึดตัวเลื่อน (Slider clamp) 13. แกนยึด (Fixing beam) 14. เครื่องหมายห้ามถือที่เสา
<u>วิธีการสอบเทียบ</u>	
1. การตรวจสอบจุดศูนย์ของเกจวัดความสูง 1.1 กรณีของเกจวัดความสูงที่มีอุปกรณ์เคลื่อนที่สเกลหลัก (vernier height gauge)วางเกจวัดความสูงบนเซอร์เฟสพเลท (surface plate) และอ่านค่าขณะที่ตัวเลื่อนเคลื่อนที่ลงจนกระทั่งผิวหน้าวัดสัมผัสกับเซอร์เฟส พเลท (surface plate) บันทึกค่าลงในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ 1.2 กรณีของเกจวัดความสูงที่มีเข็มชี้และตัวเลขนับ (vernier height gauge) วางเกจวัดความสูงและชุดช่วยการใช้งานเกจบล็อค (gauge block accessory) บนเซอร์เฟส พเลท (surface plate) อ่านค่าขณะที่ตัวเลื่อนเคลื่อนที่ลงจนกระทั่งผิวหน้าวัดสัมผัสกับฐานของชุดช่วยการใช้งานเกจบล็อคดังรูป	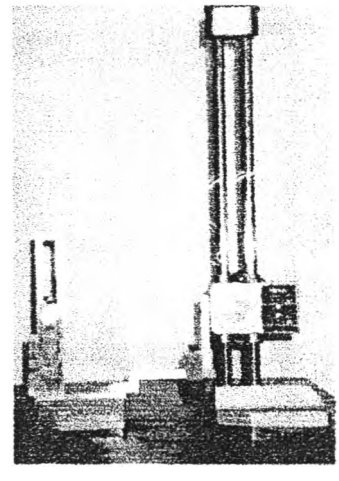

ตารางที่ 4.13 (ต่อ) การสอบเทียบเกจวัดความสูง (Height Gauges)

2. การตรวจสอบค่าวัดของเกจวัดความสูงโดยใช้เกจบล็อค ขนาด 100 มิลลิเมตร

2.1 กรณีของเกจวัดความสูงที่มีอุปกรณ์เคลื่อนที่สเกลหลัก วางเกจวัดความสูงและเกจบล็อคบนเซอร์เฟส พเลท(surface plate) และอ่านค่าวัดที่ได้เมื่อผิวหน้าวัดสัมผัสกับเกจบล็อค บันทึกค่าลงในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ

2.2 กรณีของเกจวัดความสูงที่มีเข็มชี้และตัวเลขนับ วางเกจวัดความสูงและชุดช่วยการใช้งานเกจบล็อคที่ประกอบ เกจบล็อคบนเซอร์เฟส พเลท(surface plate) อ่านค่าขณะที่ตัวเลื่อนเคลื่อนที่ลงจนกระทั่งผิวหน้าวัดสัมผัสเกจบล็อค ดังรูป บันทึกค่าลงในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ

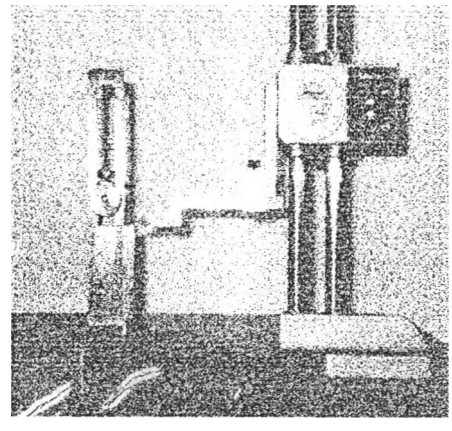

3. คำนวณค่าความผิดพลาด (error)

ความผิดพลาด = ค่าวัดที่อ่านจากเกจวัดความสูง - ค่าของเกจบล็อค

4. ทำซ้ำข้อ 2.-3. โดยเปลี่ยนขนาดเกจบล็อค เป็น 200 มิลลิเมตร

<u>บันทึกผลการสอบเทียบ</u>

1. บันทึกค่าวัดที่อ่านได้และค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ลงในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ

ขนาดเกจบล็อค (ม.ม.)	ผลการวัด(ม.ม.)	ความผิดพลาด(ม.ม.)
0		
100		
200		

ตารางที่ 4.13 (ต่อ) การสอบเทียบเกจวัดความสูง (Height Gauges)

การประเมินผลการสอบเทียบ

1. พิจารณาค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ ดังตาราง

ช่วงการวัด (ม.ม.)	ค่าความผิดพลาด (มม.)	
	ความละเอียด 0.05	ความละเอียด 0.02,0.01
0	± 0.05	± 0.02
(0,200]		± 0.03

2. ในกรณีที่ค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ มากกว่าค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ในข้อ 1. ให้พิจารณาว่าค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดรวม ดังตาราง

ช่วงการวัด (ม.ม.)	ค่าความผิดพลาด (มม.)	
	ความละเอียด 0.05	ความละเอียด 0.02,0.01
(0,250]	± 0.08	± 0.05

การประเมินค่าความไม่แน่นอนในการวัด

1. ประเมินค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน

ประเภท	สัญลักษณ์	ที่มาของความไม่แน่นอน	ค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน
A	A_1	ความสามารถซ้ำกันได้ของเกจวัดความสูง	
B	B_1	ใบรับรองการสอบเทียบเกจบล็อค	
	B_2	ความแม่นยำของเกจวัดความสูง	
	B_3	ความละเอียดของเกจวัดความสูง	

2. คำนวณค่าความไม่แน่นอนมาตรฐานรวม (u_c)

$$u_c = \sqrt{A_1^2 + B_1^2 + B_2^2 + B_3^2}$$

3. คำนวณค่าความไม่แน่นอนขยาย U ที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 95 % ใช้ค่าตัวประกอบ(k) เท่ากับ 2

$$U = k\, u_c$$

ตารางที่ 4.14 การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดนอก

การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดนอก

ขอบเขต ครอบคลุมการสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดนอก ดังนี้

ประเภท

- ไมโครมิเตอร์วัดนอกแบบธรรมดา (Outside Micrometer – plain type)
- ไมโครมิเตอร์วัดนอกแบบตัวเลข (Digimatic Outside Micrometer)
- ไมโครมิเตอร์วัดนอกแบบจาน (Disc Micrometer)

ความละเอียด

- 0.01,0.001 มิลลิเมตร

ช่วงของการวัด

- 0-25,25-50,50-75,75-100,100-125, 125-150,150-175 มิลลิเมตร

เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิง

- Gauge Block Set Class 0 ID. No. : ABL003
- Gauge Block Set Class 1 ID. No. : ABL002

สถาบันมาตรฐานสากลที่สอบย้อน

- National Research Laboratory of Metrology (NRLM) ประเทศญี่ปุ่น

อุปกรณ์ประกอบ

- ออพติคอล ฟแลท (Optical Flat)
- ชุดช่วยการใช้งานเกจบล็อค (Gauge Block Accessory)
- แท่นวางไมโครมิเตอร์ (Micrometer Stand)

มาตรฐานอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง

- JIS B7502 – 1979
- ISO 3611 – 1978

การตรวจสอบสภาพภายนอกและการทำงาน

1. ส่วนที่หุ้มหรือสีเคลือบไม่กระเทาะหรือเป็นสนิมบริเวณที่มีผลกระทบต่อ การใช้งาน
2. ขีดบอกค่าและตัวเลขไม่ลบเลือนสามารถอ่านค่าได้
3. ตรวจสอบความราบของผิวหน้าวัดโดยใช้ ออพติคอล ฟแลท (optical flat) ดังรูป

จำนวนวงแดง	ค่าความราบ (ไมโครเมตร)
1	0.3
2	0.6
3	1.0
4	1.3
5	1.6
6	2.0

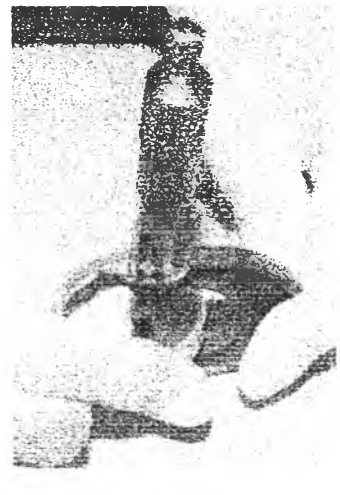

ตารางที่ 4.14 (ต่อ) การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดนอก

4. ชิ้นส่วนที่เป็นเกลียวประกอบกันพอดี ทำให้เคลื่อนที่ได้ราบรื่นตลอดช่วงที่สามารถเคลื่อนที่ได้

5. ปุ่มแรทเช็ท(ratchet stop)สามารถหมุนได้ราบรื่น

6. เมื่อประกบผิวหน้าวัดสนิทสามารถอ่านค่าวัดได้ที่จุดศูนย์

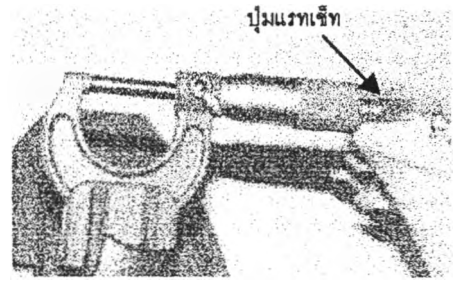

<u>วิธีการสอบเทียบ</u>

1. นำไมโครมิเตอร์มาวัดและอ่านค่าเกจบล็อค ดังรูป

2. คำนวณค่าความผิดพลาด (error)

ความผิดพลาด = ค่าวัดที่อ่านจากไมโครมิเตอร์-ค่าของเกจบล็อค

3. เปลี่ยนขนาดเกจบล็อค โดยใช้เกจบล็อคสำหรับไมโครมิเตอร์แต่ละช่วงการวัดดังตารางต่อไปนี้

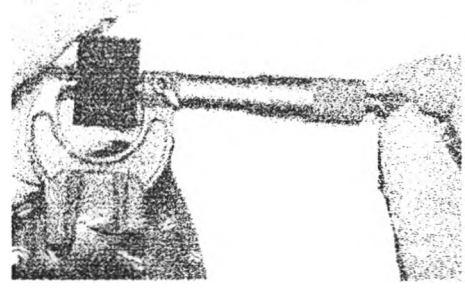

ช่วงการวัด	ขนาดเกจบล็อค									
0-25	2.5	5.1	7.7	10.3	12.9	15	17.6	20.2	22.8	25
25-50	27.5	30.1	32.7	35.3	37.9	40	42.6	45.2	47.8	50
50-75	52.5	55.1	57.7	60.3	62.9	65	67.6	70.2	72.8	75
75-100	77.5	80.1	82.7	85.3	87.9	90	92.6	95.2	97.8	100
100-125	102.5	105.1	107.7	110.3	112.9	115	117.6	120.2	122.8	125
125-150	127.5	130.1	132.7	135.3	137.9	140	142.6	145.2	147.8	150
150-175	152.5	155.1	157.7	160.3	162.9	165	167.6	170.2	172.8	175
175-200	177.5	180.1	182.7	185.3	187.9	190	192.6	195.2	197.8	200
200-225	202.5	205.1	207.7	210.3	212.9	215	217.6	220.2	222.8	225
225-250	227.5	230.1	232.7	235.3	237.9	240	242.6	245.2	247.8	250

ตารางที่ 4.14 (ต่อ) การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดนอก

บันทึกผลการสอบเทียบ

1. บันทึกค่าวัดที่อ่านได้และค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ลงในตารางบันทึกผลการ สอบเทียบ ตัวอย่างตาราง บันทึกผลการสอบเทียบสำหรับไมโครมิเตอร์ที่มีช่วงการวัด 0-25 มิลลิเมตร

ขนาดเกจบล็อค (ม.ม.)	ผลการวัด (ม.ม.)	ความผิดพลาด (ม.ม.)	ผลการสอบเทียบ	
			เครื่องมือวัด	รวม
0.0				
2.6				
5.1				
7.7				
10.3				
12.9				
15.0				
17.6				
20.2				
22.8				
25.0				

การประเมินผลการสอบเทียบ

1. พิจารณาค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ใน แต่ละช่วงการวัด ดังตาราง

ช่วงการวัด (ม.ม.)	ค่าความผิดพลาด (ไมโครเมตร)	
	เครื่องมือวัด	รวม
0-25	± 2	± 4
25-50		
50-75		± 5
75-100	± 3	
100-125		± 6
125-150		
150-175	± 4	± 7
175-200		
200-225		± 8
225-250	± 5	

ตารางที่ 4.14 (ต่อ) การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดนอก

2. ในกรณีที่ค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ มากกว่าค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ ให้พิจารณา ว่าค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดรวม

<u>การประเมินค่าความไม่แน่นอนในการวัด</u>

1. ประเมินค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน

ประเภท	สัญลักษณ์	ที่มาของความไม่แน่นอน	ค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน
A	A_1	ความสามารถซ้ำกันได้ของไมโครมิเตอร์	
B	B_1	ใบรับรองการสอบเทียบเกจบล็อค	
	B_2	ความละเอียดของไมโครมิเตอร์	

2. คำนวณค่าความไม่แน่นอนมาตรฐานรวม (u_c)

$$u_c = \sqrt{A_1^2 + B_1^2 + B_2^2}$$

3. คำนวณค่าความไม่แน่นอนขยาย U ที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 95 % ใช้ค่าตัวประกอบ(k) เท่ากับ 2

$$U = k\, u_c$$

ตารางที่ 4.15 การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดใน

การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดใน

ขอบเขต ครอบคลุมการสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดใน (Inside Micrometers)ดังนี้

ประเภท

- ไมโครมิเตอร์วัดในชนิดคาลิปเปอร์ (Inside Micrometers - caliper type.)
- ไมโครมิเตอร์วัดในชนิดแท่งตรง (Inside Micrometers- tubular type.) ซึ่งจะสอบเทียบเฉพาะช่วงที่สามารถวัดได้ของไมโครมิเตอร์ โดยไม่รวมแท่งขยาย (extension rod)

ความละเอียด

- 0.01, 0.001 มิลลิเมตร

ช่วงของการวัด

- 5-30, 25-50 มิลลิเมตร

เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิง

- Gauge Block Set Class 0
  ID. No. : ABL003
- Gauge Block Set Class 1
  ID. No. : ABL002

สถาบันมาตรฐานสากลที่สอบย้อน

- National Research Laboratory of Metrology (NRLM) ประเทศญี่ปุ่น

อุปกรณ์ประกอบ

- ชุดช่วยการใช้งานเกจบล็อค (gauge block accessory)

มาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง

- JIS B7544 – 1981

การตรวจสอบสภาพภายนอกและการใช้งาน

1. ส่วนที่หุ้ม หรือ สีที่เคลือบต้องไม่กะเทาะ หลุดลอก หรือมีตำหนิที่มีผล กระทบต่อการวัด
2. สเกลบอกขนาดต้องชัดเจนไม่ลบเลือน
3. ผิวหน้าวัดและระนาบอ้างอิงต้องไม่มีครีบหรือรอยขูดขีดที่จะมีผลกระทบ ต่อการวัด
4. ชิ้นส่วนที่เป็นเกลียวประกอบกันพอดี ทำให้เคลื่อนที่ได้ราบรื่นตลอดช่วงที่ สามารถเคลื่อนที่ได้

วิธีการสอบเทียบ

1. นำเกจบล็อคขนาดเท่ากับช่วงความสามารถในการวัดที่สั้นที่สุด ประกอบเข้ากับชุดอุปกรณ์ช่วยการใช้งานเกจบล็อคสำหรับวัดด้านในดังรูป
2. ตรวจสอบจุดศูนย์และปรับตั้งค่าศูนย์กับเกจบล็อคที่ประกอบขึ้นตามข้อ 1.
3. ประกอบเกจบล็อคเพิ่มอีกโดยให้ได้ขนาดตามตารางบันทึกผลการสอบเทียบเพื่อวัดเปรียบเทียบ
4. วัดและอ่านค่าจากไมโครมิเตอร์บันทึกในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ

ไมโครมิเตอร์วัดในชนิดคาลิปเปอร์

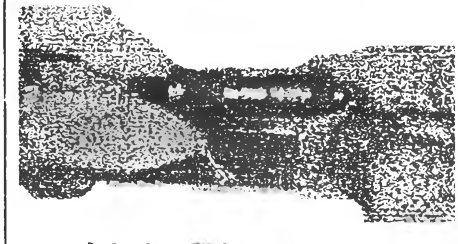

ไมโครมิเตอร์วัดในชนิดแท่งตรง

ตารางที่ 4.15 (ต่อ) การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดใน

5. คำนวณค่าความผิดพลาด (error)บันทึกในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ

ความผิดพลาด = ค่าวัดที่อ่านจากไมโครมิเตอร์วัดใน - ค่าความแตกต่างของเกจบล็อค

6. ทำซ้ำข้อ 3-5. โดยเปลี่ยนขนาดเกจบล็อค เพื่อรวมชิ้นเกจบล็อคให้ได้ ความยาวสำหรับแต่ละช่วงการวัด ดังตาราง

ช่วงการวัด (มม.)	**ขนาดของเกจบล็อค** (มม.)									
5-30	-	-	7.7	10.3	12.9	15	17.6	20.2	22.8	25
25-50	25	27.5	32.7	35.3	37.9	40	42.6	45.2	47.8	50
50-63	50	52.5	57.7	60.3	62.9	-	-	-	-	-

<u>บันทึกผลการสอบเทียบ</u>

1. บันทึกค่าวัดที่อ่านได้และค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ลงในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ

ขนาดเกจบล็อค (ม.ม.)	**ผลการวัด(ม.ม.)**	**ความผิดพลาด(ม.ม.)**

<u>การประเมินผลการสอบเทียบ</u>

1. พิจารณาค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้

1.1 สำหรับไมโครมิเตอร์สำหรับวัดในชนิดคาลิปเปอร์ (caliper type.)

ช่วงการวัด (ม.ม.)	**ค่าความผิดพลาด** (ม.ม.)
5-30	$\pm$ 0.005
25-50	$\pm$ 0.006

ตารางที่ 4.15 (ต่อ) การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดใน

1.2 สำหรับไมโครมิเตอร์สำหรับวัดในชนิดแท่งตรง(tubular type.)

ช่วงการวัด (ม.ม.)	ค่าความผิดพลาด (ไมโครเมตร)	
	เครื่องมือวัด	รวม
50-63	± 4	± 7

2. ในกรณีที่ค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้มากกว่าค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ ให้พิจารณาว่าค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดรวม

การประเมินค่าความไม่แน่นอนในการวัด

1. ประเมินค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน

ประเภท	สัญลักษณ์	ที่มาของความไม่แน่นอน	ค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน
A	A_1	ความสามารถซ้ำกันได้ของไมโครมิเตอร์	
B	B_1	ใบรับรองการสอบเทียบเกจบล็อก	
	B_2	ความแม่นตรงของไมโครมิเตอร์	
	B_3	ความละเอียดของไมโครมิเตอร์	

2. คำนวณค่าความไม่แน่นอนมาตรฐานรวม (u_c)

$$u_c = \sqrt{A_1^2+B_1^2+B_2^2+B_3^2}$$

3. คำนวณค่าความไม่แน่นอนขยาย U ที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 95 % ใช้ค่าตัวประกอบ(k) เท่ากับ 2

$$U = k u_c$$

ตารางที่ 4.16 การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดลึก

การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดลึก

ขอบเขต ครอบคลุมการสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดลึกที่มีแกนเปลี่ยน (exchanged spindle) สำหรับวัดความลึกที่มากกว่า 25 มิลลิเมตร โดยสอบเทียบเฉพาะไมโครมิเตอร์สำหรับ วัดลึกที่ 0-25 มิลลิเมตร โดยไม่เปลี่ยนแกนวัด

ประเภท

- ไมโครมิเตอร์สำหรับวัดลึกที่มีแกนเปลี่ยน (Depth micrometers with interchangeable rod type.)

ความละเอียด

- 0.01 มิลลิเมตร

ช่วงของการวัด

- 0-25,0-50,0-75,0-100,0-150 มิลลิเมตร

เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิง

- Gauge Block Set Class 0
  ID. No. : ABL003
- Gauge Block Set Class 1
  ID. No. : ABL002

สถาบันมาตรฐานสากลที่สอบย้อน

- National Research Laboratory of Metrology (NRLM) ประเทศญี่ปุ่น

อุปกรณ์ประกอบ

- ออพติคอล ฟแลท (Optical Flat)

มาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง

- JIS B7544 – 1981

การตรวจสอบสภาพภายนอกและการทำงาน

1. ส่วนที่หุ้ม หรือ สีที่เคลือบต้องไม่กะเทาะ หลุดลอก หรือเป็นสนิมในจุดที่มีผลกระทบต่อการวัด
2. สเกลบอกขนาดต้องชัดเจนไม่ลบเลือน
3. ผิวหน้าวัดและระนาบอ้างอิงต้องไม่มีครีบหรือรอยชูดขีดที่จะมีผลกระทบต่อการวัด
   3.1 ตรวจสอบความราบของผิวหน้าวัด โดยใช้ optical flat จำนวนวงแดง ต้องไม่เกิน 2 วง (ความราบไม่เกิน 0.6 ไมโครเมตร)
   3.2 ตรวจสอบความราบของผิวระนาบอ้างอิง โดยใช้ออพติคอล ฟแลท (optical flat) จำนวนวงแดง ต้องไม่เกิน 6 วง (ความราบไม่เกิน 2.0 ไมโครเมตร)

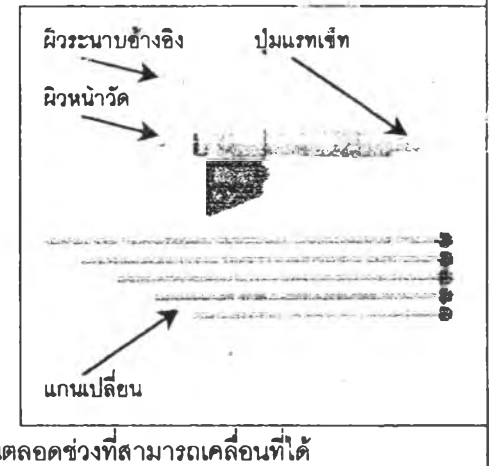

4. ชิ้นส่วนที่เป็นเกลียวประกอบกันพอดี ทำให้เคลื่อนที่ได้ราบรื่นตลอดช่วงที่สามารถเคลื่อนที่ได้
5. ปุ่มแรทเช็ท(ratchet stop)สามารถหมุนได้ราบรื่น
6. สามารถเปลี่ยนแกน(spindle)ได้ง่าย และยึดติดแกนได้อย่างมั่นคง

ตารางที่ 4.16 (ต่อ) การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดลึก

<table>
<tr><td colspan="2"><u>วิธีการสอบเทียบ</u></td></tr>
<tr><td>1. ตรวจสอบจุดศูนย์ของไมโครมิเตอร์สำหรับวัดความลึก ดังรูป</td><td> 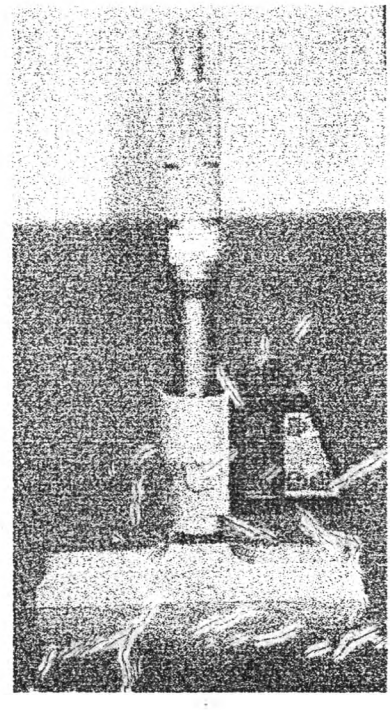 </td></tr>
<tr><td>2. นำเกจบล็อค 2 ชิ้นขนาดเท่ากันที่มีความยาวมากกว่าช่วงความสามารถในการวัดสูงสุด(ในที่นี้คือมากกว่า 25 มิลลิเมตร) วางบนเซอร์เฟส พเลท(surface plate)และให้ผิวระนาบอ้างอิงของไมโครมิเตอร์สำหรับวัดความลึกสัมผัสกับเกจบล็อคทั้งสองอย่างสมบูรณ์
3. เลือกเกจบล็อคอีก 1 ชิ้นที่มีขนาดแตกต่างจากเกจบล็อคในข้อ 2 อยู่ 2.5 มิลลิเมตร มาวางสอดไประหว่างผิวหน้าวัดและเซอร์เฟส พเลท(surface plate) ดังรูป
4. วัดและอ่านค่าความแตกต่างบันทึกในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ</td><td> 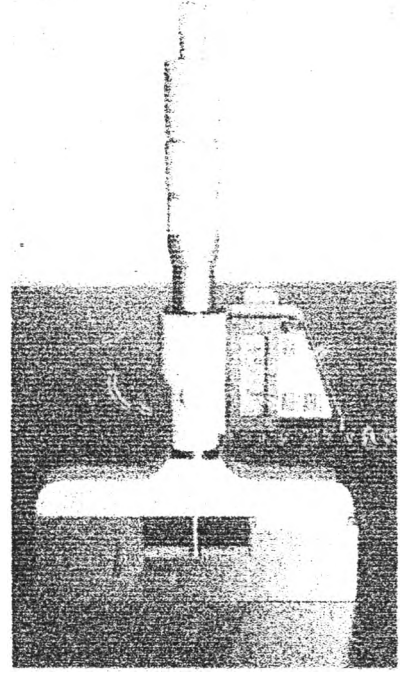 </td></tr>
</table>

ตารางที่ 4.16 (ต่อ) การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดลึก

5. คำนวณค่าความผิดพลาด (error)บันทึกในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ

ความผิดพลาด = ค่าวัดที่อ่านจากไมโครมิเตอร์ – ค่าความแตกต่างของเกจบล็อค

6. ทำซ้ำข้อ 3-5. โดยเปลี่ยนขนาดเกจบล็อค ที่ทำให้ค่าความแตกต่างของเกจบล็อค เป็นดังตาราง

ช่วงการวัด	ความแตกต่างของเกจบล็อค									
0-25	2.5	5.1	7.7	10.3	12.9	15	17.6	20.2	22.8	25

บันทึกผลการสอบเทียบ

1. บันทึกค่าวัดที่อ่านได้และค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ลงในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ

ขนาดเกจบล็อคที่เป็นฐาน (ม.ม.)	ขนาดเกจบล็อคที่วัด (ม.ม.)	ความแตกต่าง (ม.ม.)	ผลการวัด (ม.ม.)	ความผิดพลาด (ม.ม.)
		0.0		
		2.5		
		5.1		
		7.7		
		10.3		
		12.9		
		15.0		
		17.6		
		20.2		
		22.8		
		25.0		

ตารางที่ 4.16 (ต่อ) การสอบเทียบไมโครมิเตอร์สำหรับวัดลึก

การประเมินผลการสอบเทียบ

1. พิจารณาค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ในแต่ละช่วงการวัด ดังตาราง

ช่วงการวัด (ม.ม.)	ค่าความผิดพลาด (ไมโครเมตร)	
	เครื่องมือวัด	รวม
0-25	$\pm$ 4	$\pm$ 7

2. ในกรณีที่ค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ มากกว่าค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ ให้พิจารณาว่าค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดรวม

การประเมินค่าความไม่แน่นอนในการวัด

1. ประเมินค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน

ประเภท	สัญลักษณ์	ที่มาของความไม่แน่นอน	ค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน
A	A_1	ความสามารถซ้ำกันได้ของไมโครมิเตอร์	
B	B_1	ใบรับรองการสอบเทียบเกจบล็อค	
	B_2	ความแม่นยำของไมโครมิเตอร์	
	B_3	ความละเอียดของไมโครมิเตอร์	

2. คำนวณค่าความไม่แน่นอนมาตรฐานรวม (u_c)

$$u_c = \sqrt{A_1^2 + B_1^2 + B_2^2 + B_3^2}$$

3. คำนวณค่าความไม่แน่นอนขยาย U ที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 95 % ใช้ค่าตัวประกอบ(k) เท่ากับ 2

$$U = k u_c$$

ตารางที่ 4.17 การสอบเทียบไดอัลเกจ

<table>
<tr><th colspan="2">การสอบเทียบไดอัลเกจ</th></tr>
<tr><td><u>ขอบเขต</u> ครอบคลุมการสอบเทียบไดอัลเกจ ดังนี้
ประเภท
- ไดอัลเกจ (Dial Indicator)
- ไดอัลเกจแบบตัวเลข (Digimatic Indicator)
ความละเอียด
- 0.01 มิลลิเมตร
ช่วงของการวัด
- 0-5 , 0-10 มิลลิเมตร</td><td><u>เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิง</u>
- Calibration Tester ID. No. : ACA001
<u>สถาบันมาตรฐานสากลที่สอบย้อน</u>
- National Research Laboratory of Metrology (NRLM) ประเทศญี่ปุ่น
<u>อุปกรณ์ประกอบ</u>
-
<u>มาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง</u>
- JIS B7503 - 1974
- ISO/DIS 463 - 1996</td></tr>
<tr><td colspan="2"><u>การตรวจสอบสภาพภายนอกและการทำงาน</u></td></tr>
<tr><td>1. ส่วนที่หุ้มหรือสีเคลือบไม่กระเทาะหรือเป็นสนิมบริเวณที่มีผลกระทบต่อการใช้งาน
2. ขีดบอกค่าและตัวเลขไม่ลบเลือนสามารถอ่านค่าได้
3. แผ่นกระจกหน้าปัทม์ติดอยู่กับกรอบหน้าปัทม์อย่างมั่นคงไม่หลุดออกได้ง่าย และสามารถเคลื่อนที่ได้อย่างราบรื่นโดยไม่มีผลกระทบต่อแผ่นสเกลระบุค่าที่ติดอยู่
4. ปุ่มยึดแผ่นกระจกหน้าปัทม์ต้องสามารถทำงานได้
5. เมื่อสปินเดิล (spindle) อยู่ในตำแหน่งก่อนกดเข้าไป เข็มชี้จะต้องอยู่ในตำแหน่งทวนเข็มนาฬิกา จากตำแหน่ง 12 นาฬิกา เป็นระยะ 1/10 ของการเคลื่อนที่ครบรอบ ดังรูป</td><td> 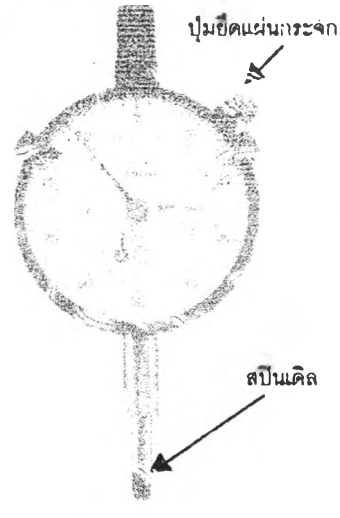
</td></tr>
<tr><td>6. ทดสอบการดึงกลับของสปริงว่าสามารถทำงานได้อย่างราบรื่น ไม่มีเสียงผิดปกติ เมื่อทดลองเคลื่อนที่ตลอดช่วงการเคลื่อนที่ 2-3 ครั้ง
7. เมื่อกดสปินเดิล (spindle)เข้าไป เข็มยาวจะต้องเคลื่อนที่ตามเข็มนาฬิกา ดังรูป
8. ระยะห่างระหว่างปลายเข็มยาวและแผ่นสเกลระบุค่า เท่ากับ 1 มิลลิเมตร และมีค่าเท่ากันตลอดช่วงการเคลื่อนที่</td><td> 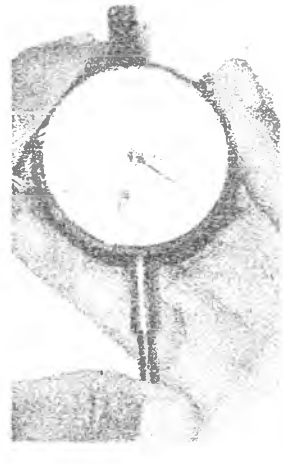 </td></tr>
</table>

ตารางที่ 4.17 (ต่อ) การสอบเทียบไดอัลเกจ

วิธีการสอบเทียบ

1. นำไดอัลเกจมาประกอบเข้ากับชุดแคลิบเรชัน เทสเตอร์ (calibration tester) ดังรูป
2. ตั้งค่าศูนย์ที่อุปกรณ์ทั้ง 2 ตัวโดยตั้งที่แคลิบเรชัน เทสเตอร์ (calibration tester) แล้วจึงตั้งที่ไดอัลเกจ

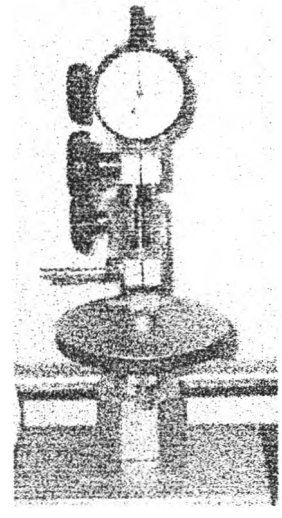

3. หมุนไมโครมิเตอร์ เฮด (micrometer head) ของแคลิบเรชัน เทสเตอร์ (calibration tester) ให้กดไดอัลเกจเพิ่มขึ้นทีละ 0.1 มิลลิเมตร
4. อ่านค่าที่วัดได้จากไดอัลเกจ บันทึกช่อง FORWARD ในใบรายงานผลการสอบเทียบ
5. คำนวณค่าความผิดพลาด (error)

ความผิดพลาด=ค่าวัดที่อ่านจากไดอัลเกจ-ค่าของแคลิบเรชันเทสเตอร์

6. บันทึกค่าผิดพลาดในช่อง ERROR
7. ทำซ้ำข้อ 3 - 6 จนถึงช่วง 1 มิลลิเมตร
8. หมุนไมโครมิเตอร์ เฮด (micrometer head) ของแคลิบเรชัน เทสเตอร์ (calibration tester) ให้เพิ่มขึ้นทีละ 0.2 มิลลิเมตรในช่วงที่มากกว่า 1 มิลลิเมตรจนถึงสุดช่วงการใช้งานของ ไดอัลเกจนั้น
7. อ่านค่าและบันทึกผลตามข้อ 4.-6.

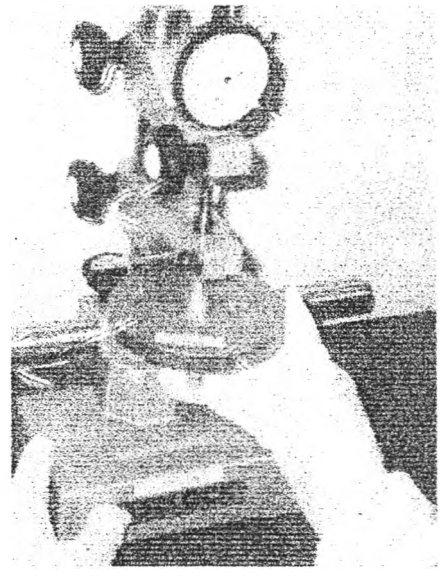

8. ทำซ้ำข้อ 3.-7. แต่เป็นการหมุนmicrometer head ของ Calibration Tester ในทิศทางตรงข้ามกับข้อ 3. ให้กดไดอัลเกจลดลง และบันทึกผลในช่อง BACKWARD

บันทึกผลการสอบเทียบ

1. บันทึกค่าวัดที่อ่านได้และค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ลงในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ ตัวอย่างตารางบันทึกผลการสอบเทียบสำหรับไดอัลเกจที่มีช่วงการวัด 0-5 มิลลิเมตร

ตารางที่ 4.17 (ต่อ) การสอบเทียบไดอัลเกจ

ช่วงการวัด (µm)	บันทึกผลการวัด(µm)			
	FORWARD	ERROR	BACKWARD	ERROR
0				
100				
200				
300				
400				
500				
600				
700				
800				
900				
1000				
1200				
1400				
1600				
1800				
2000				
2200				
2400				
2600				
2800				
3000				
3200				
3400				
3600				
3800				
4000				
4200				
4400				
4600				
4800				
5000				

ตารางที่ 4.17 (ต่อ) การสอบเทียบไดอัลเกจ

การประเมินผลการสอบเทียบ

1. คำนวณค่าความเที่ยงตรง ดังต่อไปนี้

1.1 Precision of wide measuring range

ค่าความแตกต่างระหว่างค่าความผิดพลาดที่มากที่สุด และน้อยที่สุดในตลอดช่วงการวัดไปข้างหน้า (forward)

1.2 Precision of narrow measuring range

ค่าความแตกต่างระหว่างค่าความผิดพลาดที่มากที่สุด และน้อยที่สุดในช่วง 0-1 มิลลิเมตรของช่วงการวัดไปข้างหน้า(forward)

1.3 Precision of the adjacent error of narrow measuring range

ค่าความแตกต่างระหว่างค่าความผิดพลาดที่อยู่ติดกันที่มากที่สุดในช่วง 0-1 มิลลิเมตร

1.4 Retrace error

ค่าความแตกต่างที่มากที่สุดระหว่างค่าวัดในช่วงการวัดไปข้างหน้า(forward) และช่วงการวัดย้อนกลับ(backward)

2. พิจารณาค่าความเที่ยงตรงที่คำนวณได้ตามข้อ 1 ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ในแต่ละช่วงการวัด ดังตาราง

ค่าความเที่ยงตรงที่พิจารณา	ความผิดพลาดที่ยอมได้ในแต่ละช่วงการวัด(µm)	
	5 ม.ม.	10 ม.ม.
Precision of wide measuring range	10	15
Precision of narrow measuring range	8	
Precision of the adjacent error of narrow measuring range	5	
Retrace error	3	

การประเมินค่าความไม่แน่นอนในการวัด

1. ประเมินค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน

ประเภท	สัญลักษณ์	ที่มาของความไม่แน่นอน	ค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน
A	A_1	ความสามารถซ้ำกันได้ของไดอัลเกจ	
B	B_1	ใบรับรองการสอบเทียบCalibration Tester	
	B_2	ความแม่นยำของไดอัลเกจ	
	B_3	ความละเอียดของไดอัลเกจ	

2. คำนวณค่าความไม่แน่นอนมาตรฐานรวม (u_c)

$$u_c = \sqrt{A_1^2 + B_1^2 + B_2^2 + B_3^2}$$

3. คำนวณค่าความไม่แน่นอนขยาย U ที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 95 % ใช้ค่าตัวประกอบ(k) เท่ากับ 2

$$U = k u_c$$

ตารางที่ 4.18 การสอบเทียบไดอัล เทส อินดิเคเตอร์ (dial test indicator)

<table>
<tr><th colspan="2">การสอบเทียบไดอัล เทส อินดิเคเตอร์ (dial test indicator)</th></tr>
<tr><td><u>ขอบเขต</u> ครอบคลุมการสอบเทียบไดอัล เทส อินดิเคเตอร์ (dial test indicator) ประเภท คาน (lever type)ดังต่อไปนี้
- แบบแนวนอน (Longitudinal Type-T)
- แบบแนวด้านข้าง (Horizontal Type-Y)
- แบบแนวดิ่ง(Vertical Type-S)
ความละเอียด
- 0.01 , 0.002 มิลลิเมตร
ช่วงของการวัด
- 0.5 , 0.8 , 1.0 ม.ม. (สำหรับความละเอียด 0.01 ม.ม.)
- 0.2 , 0.28 (สำหรับความละเอียด 0.002 ม.ม.)</td><td><u>เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิง</u>
- Calibration Tester ID. No. : ACA001
<u>สถาบันมาตรฐานสากลที่สอบย้อน</u>
- National Research Laboratory of Metrology (NRLM) ประเทศญี่ปุ่น
<u>อุปกรณ์ประกอบ</u>
- กระจกขยาย
<u>มาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง</u>
- JIS B7533 - 1990
- ISO/DIS 9493 – 1996</td></tr>
<tr><td colspan="2"><u>การตรวจสอบสภาพภายนอกและการทำงาน</u></td></tr>
<tr><td>1. ส่วนที่จับหรือสัมผัสไม่กระเทาะหรือเป็นสนิมบริเวณที่มีผลกระทบต่อการใช้งาน
2. ขีดบอกค่าและตัวเลขไม่ลบเลือนสามารถอ่านค่าได้
3. แผ่นกระจกหน้าปัทม์ติดอยู่กับกรอบหน้าปัทม์อย่างมั่นคงไม่หลุดออกได้ง่าย และสามารถเคลื่อนที่ได้อย่างราบรื่นโดยไม่มีผลกระทบต่อแผ่นสเกลระบุค่าที่ติดอยู่
4. หัววัด(measuring probe) สามารถเคลื่อนที่ได้ 90 องศาในทั้งสองทิศทาง</td><td> 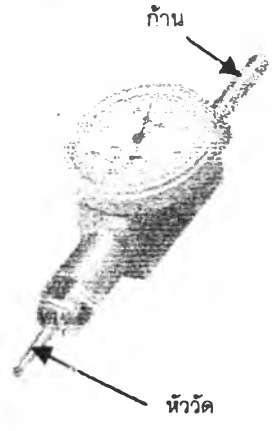
</td></tr>
<tr><td>5. ตรวจสอบการเคลื่อนที่ของเข็มชี้ โดยที่เข็มชี้สามารถเคลื่อนที่ได้ครบรอบและมากกว่านั้นอีก 5 ช่องสเกล โดยเคลื่อนที่จาก จุดฐาน (basal point) จุดฐาน คือ จุดที่เข็มวัดเคลื่อนที่จากจุดอยู่นิ่งมา 5 ช่องสเกล โดยที่จุดฐานควรอยู่ใกล้กับก้าน (stem)
6. ระยะห่างระหว่างปลายเข็มชี้ และแผ่นสเกลระบุค่าไม่เกิน 1 มิลลิเมตรและมีค่าเท่ากันตลอดช่วงการเคลื่อนที่</td><td> 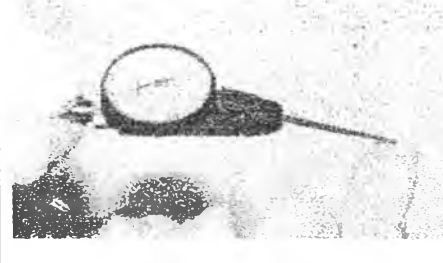 </td></tr>
</table>

ตารางที่ 4.18 (ต่อ) การสอบเทียบไดอัล เทส อินดิเคเตอร์ (dial test indicator)

6. ความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนที่ของหัววัดและเข็มชี้ของ ไดอัล เทส อินดิเคเตอร์ เป็นดังนี้

แบบแนวนอน	แบบแนวด้านข้าง	แบบแนวดิ่ง
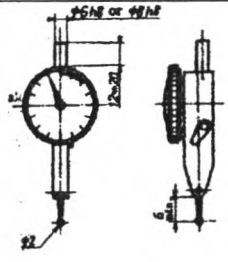 Longitudinal Type - T	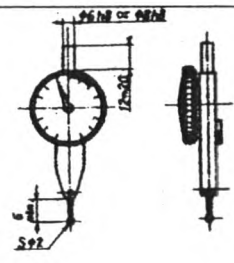 Horizontal Type - Y	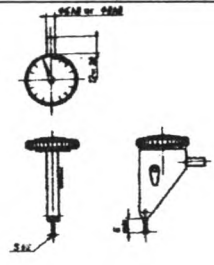 Vertical Type - S
เมื่อหัววัดเคลื่อนที่จากด้านหลังของหน้าปัทม์มาด้านหน้า เข็มชี้จะเคลื่อนที่ตามเข็มนาฬิกา	เมื่อหัววัดเคลื่อนที่จากขวามาซ้าย เข็มชี้จะเคลื่อนที่ตามเข็มนาฬิกา	เมื่อหัววัดเคลื่อนที่จากด้านที่มีก้านยึดมาด้านตรงข้าม เข็มชี้จะเคลื่อนที่ตามเข็มนาฬิกา

วิธีการสอบเทียบ

1. นำไดอัล เทส อินดิเคเตอร์มาประกอบเข้ากับแคลิบเรชัน เทสเตอร์ (calibration tester) ดังรูป

2. ตั้งค่าศูนย์ที่อุปกรณ์ทั้ง 2 ตัว โดยตั้งที่แคลิบเรชัน เทสเตอร์ (calibration tester)แล้วจึงตั้งที่ไดอัล เทส อินดิเคเตอร์

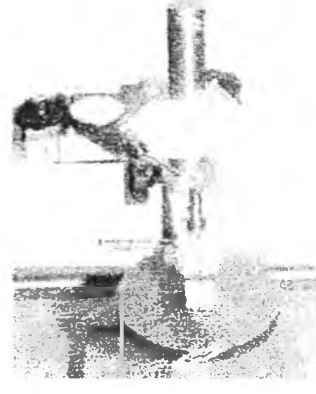

3. ในกรณีของไดอัลเทส อินดิเคเตอร์ที่มีความละเอียด 0.01 มิลลิเมตร ให้หมุนไมโครมิเตอร์ เฮด (micrometer head)ของแคลิบเรชัน เทสเตอร์ (calibration tester) ให้กดไดอัลเทส อินดิเคเตอร์เพิ่มขึ้นทีละ 0.01 มิลลิเมตร และให้กดไดอัลเทส อินดิเคเตอร์ เพิ่มขึ้นทีละ 0.1 มิลลิเมตรในช่วงที่มากกว่า 0.1 มิลลิเมตร (ในกรณีของไดอัลเทส อินดิเคเตอร์ที่มีความละเอียด 0.002 มิลลิเมตร ให้กดไดอัลเทส อินดิเคเตอร์ เพิ่มขึ้นทีละ 0.002 มิลลิเมตรและให้กดไดอัลเทส อินดิเคเตอร์ เพิ่มขึ้นทีละ 0.02 มิลลิเมตรในช่วงที่มากกว่า 0.02 มิลลิเมตร)

ตารางที่ 4.18 (ต่อ) การสอบเทียบไดอัล เทส อินดิเคเตอร์ (dial test indicator)

4. อ่านค่าที่วัดได้จากไดอัลเทส อินดิเคเตอร์ บันทึกช่อง FORWARD ในใบรายงานผลการสอบเทียบ

5. คำนวณค่าความผิดพลาด (error)

ความผิดพลาด=ค่าวัดที่อ่านจากไดอัลเทส อินดิเคเตอร์ –ค่าของแคลิบเรชั่น เทสเตอร์ (calibration tester)

6. บันทึกค่าผิดพลาดในช่อง ERROR

7. ทำซ้ำข้อ 3.-6. จนตลอดช่วงของการวัด

8. ทำซ้ำข้อ 3.-7. แต่เป็นการหมุนmicrometer head ของ Calibration Tester ในทิศทางตรงข้ามกับข้อ 3. ให้กดไดอัลเทส อินดิเคเตอร์ลดลง และบันทึกผลในช่อง BACKWARD

บันทึกผลการสอบเทียบ

1. บันทึกค่าวัดที่อ่านได้และค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ลงในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ ตัวอย่างตารางบันทึกผลการสอบเทียบสำหรับไดอัลเทส อินดิเคเตอร์ความละเอียด 0.01มิลลิเมตร และมีช่วงการวัด 0-1.0 มิลลิเมตร

ช่วงการวัด (µm)	บันทึกผลการวัด(µm)			
	FORWARD	ERROR	BACKWARD	ERROR
0				
10				
20				
30				
40				
50				
60				
70				
80				
90				
100				
200				
300				
400				
500				
600				
700				
800				
900				
1000				

ตารางที่ 4.18 (ต่อ) การสอบเทียบไดอัล เทส อินดิเคเตอร์ (dial test indicator)

การประเมินผลการสอบเทียบ

1. คำนวณค่าความแม่นยำ ดังต่อไปนี้

1.1 *Wide-range forward accuracy.* คือ ค่าความแตกต่างระหว่างค่าความผิดพลาดที่มากที่สุด และน้อยที่สุดในตลอดช่วงการวัดไป ข้างหน้า (forward)

1.2 *Neighboring error.* คือ ค่าความแตกต่างที่มากที่สุดระหว่างค่าความผิดพลาดที่อยู่ติดกันเป็นช่วง (ช่วง 0.1 มม. สำหรับ ความละเอียด 0.01 มม. และช่วง 0.02 มม. สำหรับความละเอียด 0.002 มม.) ตลอดของช่วงการวัดไป ข้างหน้า (forward)

1.3 *Narrow range neighboring error.* คือ ค่าความแตกต่างที่มากที่สุดระหว่างค่าความผิดพลาดที่อยู่ติดกันช่วง0.1 มม. ในการวัดไปข้างหน้า (forward) สำหรับความละเอียด 0.01 มม. และช่วง 0.02 มม. สำหรับความละเอียด 0.002 มม.

1.4 *Backward error.* คือ ค่าความแตกต่างที่มากที่สุดระหว่างค่าวัดในช่วงการวัดไปข้างหน้า(forward) และช่วงการวัด ย้อนกลับ(backward)

2. พิจารณาค่าความแม่นยำที่คำนวณได้ตามข้อ 1 ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ในแต่ละช่วงการวัด ดังตาราง

ความละเอียด (มม.)	ช่วงการวัด (มม.)	Wide-range forward accuracy	Neighboring error	Narrow range neighboring error	Backward error
0.01	0.5	5	5	3	3
	0.8	8			
	1.0	10			
0.002	0.2	3	2	1	2
	0.28				

การประเมินค่าความไม่แน่นอนในการวัด

1. ประเมินค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน

ประเภท	สัญลักษณ์	ที่มาของความไม่แน่นอน	ค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน
A	A_1	ความสามารถซ้ำกันได้ของ dial test indicator	
B	B_1	ใบรับรองการสอบเทียบCalibration Tester	
	B_2	ความแม่นยำของ dial test indicator	
	B_3	ความละเอียดของ dial test indicator	

2. คำนวณค่าความไม่แน่นอนมาตรฐานรวม (u_c)

$$u_c = \sqrt{A_1^2+B_1^2+B_2^2+B_3^2}$$

3. คำนวณค่าความไม่แน่นอนขยาย U ที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 95 % ใช้ค่าตัวประกอบ(k) เท่ากับ 2

$$U = k u_c$$

ตารางที่ 4.19 การสอบเทียบไซลินเดอร์เกจ (cylinder gauges)

<table>
<tr><th colspan="2">การสอบเทียบไซลินเดอร์เกจ (Cylinder Gauges)</th></tr>
<tr><td><u>ขอบเขต</u> ครอบคลุมการสอบเทียบไซลินเดอร์เกจ (cylinder gauges) 2 ระดับ คือ ระดับA และระดับ B
ความละเอียด
- 0.01 , 0.001 มิลลิเมตร (ขึ้นอยู่กับ dial gauges ที่ใช้)
ช่วงของการวัด
- 6-10 มิลลิเมตร
- 10-18.5 มิลลิเมตร
- 18-35 มิลลิเมตร
- 35-60 มิลลิเมตร
- 50-100 มิลลิเมตร</td><td><u>เครื่องมือวัดมาตรฐานอ้างอิง</u>
- Calibration Tester ID. No. : ACA001
- Digital Dial Gauge ID. No. : ADI002
<u>สถาบันมาตรฐานตากลที่สอบย้อน</u>
- National Research Laboratory of Metrology (NRLM) ประเทศญี่ปุ่น
<u>อุปกรณ์ประกอบ</u>
-
<u>มาตรฐานตากลที่เกี่ยวข้อง</u>
- JIS B7515 – 1982</td></tr>
<tr><td colspan="2"><u>การตรวจสอบสภาพภายนอกและการทำงาน</u></td></tr>
<tr><td>1. ส่วนที่หุ้มห่อสีเคลือบไม่กระเทาะหรือเป็นสนิมบริเวณที่มีผลกระทบต่อการใช้งาน
2. ก้านทรงกระบอก(barrel) ต้องมีความแข็งแรง ไม่มีการหลวมหรือไม่แน่น ซึ่งจะทำ ให้ได้รับผลกระทบจากการวัด
3. ช่องประกอบไดอัล เกจต้องสะอาดเรียบร้อยสามารถยึดไดอัลเกจได้อย่างมั่นคงไม่เป็นอุปสรรคต่อการวัด
4. เมื่อถือไซลินเดอร์เกจ (cylinder gauges)อยู่ในตำแหน่งใดๆ หัววัด (piunger) และแผ่นนำ (guide plate)ต้องสามารถทำงานได้สะดวก ไม่มีความผิดปกติเนื่องจากการเคลื่อนที่
5. หัววัด (plunger)ต้องสามารถเคลื่อนที่ได้ไม่น้อยกว่า 1.4 มิลลิเมตร โดยมีตำแหน่งเริ่มต้น จากการกดหัววัด (plunger) ยุบเข้าไป 0.1 มิลลิเมตร และมีช่วงระยะใช้งาน1.2 มิลลิเมตร จากการเคลื่อนที่ของหัววัด (plunger)ยุบเข้าไปอีก</td><td> 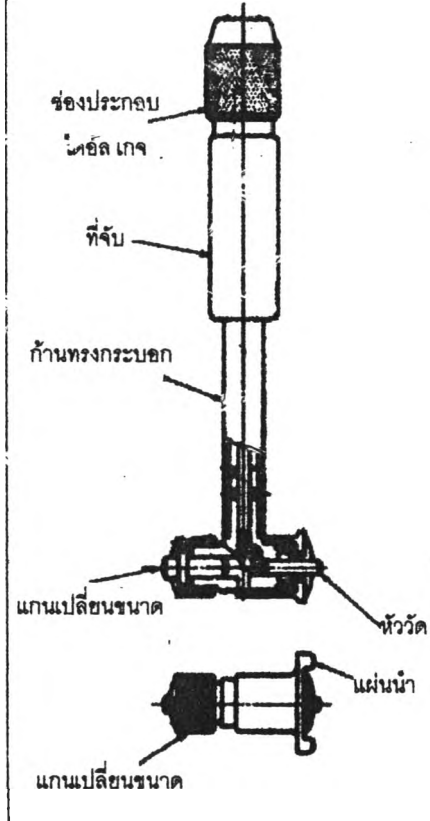
</td></tr>
</table>

ตารางที่ 4.19 (ต่อ) การสอบเทียบไซลินเดอร์เกจ (cylinder gauges)

วิธีการสอบเทียบ

1. นำไซลินเดอร์เกจ (cylinder gauges)มาประกอบเข้ากับไดอัล เกจมาตรฐานดังรูป

2. จากนั้นนำชุดไซลินเดอร์เกจ (cylinder gauges) ที่ประกอบตามข้อ 1. มาประกอบกับชุดแคลิบเรชัน เทสเตอร์ (calibration tester)

3. ตั้งค่าศูนย์ที่อุปกรณ์ทั้ง 2 ตัว โดยหมุนไมโครมิเตอร์เฮด (micrometer head)ของแคลิบเรชัน เทสเตอร์ (calibration tester) ไปที่ 0 แล้วปรับสเกลของไดอัลเกจมาตรฐาน ไปที่ 0 เช่นกัน

4. หมุนไมโครมิเตอร์เฮด(micrometer head)ของแคลิบเรชัน เทสเตอร์ (calibration tester)ให้หัววัด (plunger)ยุบเพิ่มขึ้นครั้งละ 0.1 มิลลิเมตร

5. อ่านค่าที่วัดได้จากไดอัลเกจ บันทึกบันทึกผลการวัด ในใบรายงานผลการสอบเทียบ

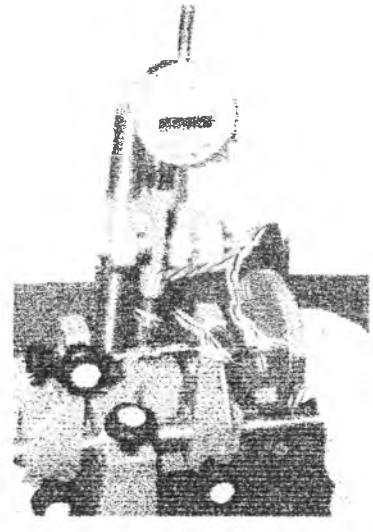

6. คำนวณค่าความผิดพลาด (error)

ความผิดพลาด = ค่าวัดที่อ่านจากไดอัล เกจ – ค่าของแคลิบเรชัน เทสเตอร์ (calibration tester)

7. บันทึกค่าผิดพลาดในช่อง ERROR

8. ทำซ้ำข้อ 4 - 7 จนตลอดช่วงที่สามารถวัดได้ของหัววัด (plunger) คือ 1.2 มิลลิเมตร

ตารางที่ 4.19 (ต่อ) การสอบเทียบไซลินเดอร์เกจ (cylinder gauges)

บันทึกผลการสอบเทียบ

1. บันทึกค่าวัดที่อ่านได้และค่าความผิดพลาดที่คำนวณได้ลงในตารางบันทึกผลการสอบเทียบ

ช่วงการวัด (μm)	บันทึกผลการวัด(μm)	
	ผลการวัด	ERROR
0		
100		
200		
300		
400		
500		
600		
700		
800		
900		
1000		
1100		
1200		

การประเมินผลการสอบเทียบ

1. คำนวณค่าความแม่นยำ ดังต่อไปนี้

   1.1 *Wide-range accuracy.* คือ ค่าความแตกต่างระหว่างค่าความผิดพลาดที่มากที่สุด และน้อยที่สุดตลอดช่วงการวัด

   1.2 *Adjacent error.* คือ ค่าความแตกต่างที่มากที่สุดระหว่างค่าความผิดพลาดที่อยู่ติดกันเป็นช่วง (ช่วง 0.1 มิลลิเมตร) ตลอดของช่วงการวัด

2. พิจารณาค่าความแม่นยำที่คำนวณได้ตามข้อ 1 ต้องไม่เกินค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้สำหรับทุกช่วงการวัด ดังตาราง

ค่าความผิดพลาดของเครื่องมือวัดที่สามารถยอมได้ (μm)			
Wide-range accuracy		Adjacent error	
Grade A	Grade B	Grade A	Grade B
5	10	2	4

ตารางที่ 4.19 (ต่อ) การสอบเทียบไซลินเดอร์เกจ (cylinder gauges)

<u>การประเมินค่าความไม่แน่นอนในการวัด</u>

1. ประเมินค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน

ประเภท	สัญลักษณ์	ที่มาของความไม่แน่นอน	ค่าความไม่แน่นอนมาตรฐาน
A	A_1	ความสามารถซ้ำกันได้ของ dial gauge	
B	B_1	ใบรับรองการสอบเทียบCalibration Tester	
	B_2	ความแม่นยำของ dial gauge	
	B_3	ความละเอียดของ dial gauge	
	B_4	ความคลาดเคลื่อนของ guide plate	

2. คำนวณค่าความไม่แน่นอนมาตรฐานรวม (u_c)

$$u_c = \sqrt{A_1^2 + B_1^2 + B_2^2 + B_3^2 + B_4^2}$$

3. คำนวณค่าความไม่แน่นอนขยาย U ที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 95 % ใช้ค่าตัวประกอบ(k) เท่ากับ 2

$$U = k u_c$$